

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN İŞBİRLİKLİ ÖĞRETİM
YÖNTEMİ TEKNİKLERİNDEN “ÖĞRENCİ TAKIMLARI
BAŞARI BÖLÜMLERİ” VE “TAKIM OYUN TURNUVA”
HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mevlûde CEVİZ

TOKAT

Temmuz, 2021

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLEREĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN İŞBİRLİKLİ ÖĞRETİM
YÖNTEMİ TEKNİKLERİNDEN “ÖĞRENCİ TAKIMLARI
BAŞARI BÖLÜMLERİ” VE “TAKIM OYUN TURNUVA”
HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mevlûde CEVİZ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şevki BABACAN

TOKAT

Temmuz, 2021

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: 29/07/2021

Mevlûde CEVİZ

İmza

JÜRİ İMZA SAYFASI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Mevlûde CEVİZ'in Coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğretim yöntemi tekniklerinden “*öğrenci takımları başarı bölümleri*” ve “*takım oyun turnuva*” hakkındaki düşünceleri adlı çalışması 29/07/2021 tarihinde jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Sosyal Bilgiler Eğitimi yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan

: Prof. Dr. Ali MEYDAN

Üye (Tez Danışmanı)

: Dr. Öğr. Üyesi Şevki BABACAN

Üye

: Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

29/07/2021

Prof. Dr. Mehmet GÜNEŞ

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamın başlangıcından bitişine kadar bilgi ve birikimiyle beni yönlendiren, tecrübesiyle yetiştirip emek veren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Şevki BABACAN'a, her zaman yol göstererek desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR ve Dr. Öğr. Üyesi Selçuk ARIK'a çok teşekkür eder, şükranlarımı sunarım.

Ayrıca çalışmalarım sırasında desteğini ve yardımını esirgemeyen Turan Ceviz ve sevgili kardeşlerim Burak ve Abdulhalik CEVİZ ile anne ve babama da maddi ve manevi desteklerinden ötürü bütün kalbimle teşekkürlerimi sunarım.

Mevlüde CEVİZ

ÖZET

COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN İŞBİRLİKLİ ÖĞRETİM YÖNTEMİ TEKNİKLERİNDEN “ÖĞRENCİ TAKIMLARI BAŞARI BÖLÜMLERİ” VE “TAKIM OYUN TURNUVA” HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

CEVİZ, Mevlüde

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Şevki BABACAN

Temmuz 2021, xv + 79 sayfa

Bu çalışma, coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğretim yöntemi tekniklerinden “*öğrenci takımları başarı bölümleri*” ve “*takım oyun turnuva*” teknikleri hakkındaki düşüncelerini ve görüşlerini belirlemek, coğrafya öğretimindeki pratikliğini, faydalılığını ön plana çıkartmak ve işbirlikli öğrenme yöntemleri hakkında farkındalık yaratmak amacıyla yürütülmüştür.

Tarama modeli planına göre hazırlanan araştırmanın çalışma evrenini, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı ortaöğretim kurumlarında görev yapan N=111 coğrafya öğretmeni oluşturmuştur. Örneklem, Tokat ilinde bulunan ortaöğretime bağlı farklı lise türlerinde görev yapan coğrafya öğretmenleri dahil edilmiştir. Farklı lise türlerinde görev yapan coğrafya öğretmenleriyle (n=60) görüşmeler yapılarak anket verileri toplanmış, ayrıca yine aynı çalışma evreni içerisinde seçilen coğrafya öğretmenleriyle (n=31) görüşme formu verileri toplanmıştır. Araştırmada kullanılan “*İşbirlikli öğretim yöntemi tekniklerinden öğrenci takımları başarı bölümleri (ÖTBB) tekniği ile takım-oyun-turnuva (TOT) tekniğini yönelik anket formu*” ve “*yarı yapılandırılmış görüşme formu*” araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anket verileri, SPSS istatistik programı ile frekans ve yüzde değerlerine göre görüşme formu verileri ise betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Katılımcılara işbirlikli öğretim yöntemi ile ilgili bir tanıtım gerçekleştirilmiştir. Bu tanıtıma kadar çalışmaya dahil olan coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme

yöntem ve teknikleri hakkında yeterli ön bilgiye tam olarak sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Uygulayabilme konusunda eksiklikleri bulunmaktadır. Genel anlamda, işbirlikli öğrenme ve tekniklerinin coğrafya konularının öğretimine pek uygun bulunmadığı da coğrafya öğretmenlerince belirtilmiştir.

Tanıtım yapılmadan önce katılımcıların sahip olduğu görüşlerin tanıtım sonrasında olumlu yönde değiştiği yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Öğrenme becerilerini geliştirebileceği, bireysel ve grupla öğrenmeye katkı sağladığı, diğer yöntemlere nazaran üstünlüklerinin olduğu, duyuşsal özellikleri geliştirebileceğine yönelik olumlu bulgular elde edilmiştir. Derslerde her zaman işbirlikli öğretim yöntemi kullanılsa da öğretmenlere işbirlikli öğrenme konusunda verilecek hizmet içi eğitimlerin yararlı olacağı katılımcılarca belirtilmiştir.

Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB) tekniği ve Takım Oyun Turnuva (TOT) tekniğine ilişkin coğrafya öğretmenlerinin genel anlamda görüşleri ise olumludur. Katılımcı öğretmenlerce bu iki teknik özelinde, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB) tekniği, Takım Oyun Turnuva (TOT) tekniğine göre daha fazla yararlı görülmüştür. Her iki tekniğin öğrenci başarısını artıracak, coğrafya konularının öğretimine uygun olduğu, üst düzey öğrenmeleri destekleyeceği, öğrencilerin kendine olan güvenine olumlu katkılar sağlayacağı, başarı göstermede olumlu fırsatlar sunacağı, zamanı kullanma ve birlikte çalışma becerisini geliştireceği, öğrenirken eğlenme, eğlenirken öğrenme, rekabet ve etik kurallara uyum konularında öğrenciye olumlu katkılar sağlayacağı yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Sonuç olarak katılımcı coğrafya öğretmenleri, işbirlikli öğrenme yöntemleri ile ilgili daha fazla bilgi ve uygulamaya yönelik destek almak istemektedirler. Katılımcılar yapılan tanıtımın kendileri için farkındalık yarattığını ve bundan sonra uygun ders ortamı koşullarına bağlı olarak işbirlikli öğrenme yöntem ve tekniklerini uygulayabileceklerini belirtmişlerdir. Faydalı buldukları, hem “*Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri*” hem de “*Takım-Oyun-Turnuva*” tekniklerine ilişkin ileride yapılacak hizmet içi eğitim ve uygulama çalışmalarının coğrafya dersleri için kullanışlı olacağı, coğrafya derslerini aktif hale getirebilecek alternatif yöntem ve teknik olabileceği bu araştırma bulgularına dayalı olarak söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya öğretmenleri, İşbirlikli öğretim yöntemi, Öğrenci takımları başarı bölümleri, Takım-oyun-turnuva

ABSTRACT

GEOGRAPHY TEACHERS' VIEWS ON TWO COOPERATIVE TEACHING METHODS: STUDENT-TEAM ACHIEVEMENT DIVISION TECHNIQUE AND TEAM-GAME-TOURNAMENT

Ceviz, Mevlüde

MSc, Department of Social Studies Education

Advisor: Assist. Prof. Dr. Şevki BABACAN

July 2021, xv + 79 pages

This study investigated geography teachers' views on two cooperative teaching methods [student-team achievement division (STAD) and team-game-tournament (TGT)]. The aim was to emphasize the practicality and benefits of the two methods and raise teachers' awareness.

This study employed a survey method. The study population consisted of 111 geography teachers working for middle schools affiliated with the Tokat Provincial Directorate of National Education in the 2020-2021 academic year. The sample consisted of geography teachers working in different types of high schools in Tokat, Turkey. The study had two stages: quantitative and qualitative. The sample of the quantitative stage consisted of 60 participants. The sample of the qualitative stage consisted of 31 participants. The data were collected using a "Survey on Student-Team Achievement Division (STAD) and Team-Game-Tournament (TGT)" and a "semi-structured interview form." The data were analyzed using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS). The quantitative data (survey) were analyzed using frequency and percentage. The qualitative data (interviews) were analyzed using descriptive analysis.

The researcher informed (intervention) all participants about cooperative teaching methods and techniques (CTMTs). Before the intervention, they determined whether participants had prior knowledge of CTMTs. Participants had difficulty putting

CTMTs into practice and believed that CTMTs were ill-suited to teach geography topics.

The results showed that the intervention helped participants adopt more positive views on CTMTs. They thought that CTMTs helped them develop learning and affective skills and contributed to individual and group learning. They also stated that teachers should be provided with training on CTMTs, although they do not use them in their lectures all the time.

In general, participants had positive views on STAD and TGT. However, they believed that the former was better than the latter. They noted that STAD and TGT were suitable for geography teaching and could help students develop high-level learning, time-management, and teamwork skills, boost their confidence, provide windows of opportunity for high performance. They also remarked that both techniques could encourage students to have fun learning and learn while having fun. They added that both techniques could be used to teach students how to comply with competition and ethical rules.

In conclusion, participants demanded more training and support concerning CTMTs. They stated that the intervention raised their awareness of CTMTs and encouraged them to use CTMTs in their lectures depending on conditions. Based on the results, we can state that in-service training and activities on STAD and TGT can be useful for teachers to deliver geography lectures. Both STAD and TGT are promising techniques that could make geography classes more engaging.

Keywords: Geography teachers, Cooperative learning method, Students teams achievement divisions, Team-game-tournament

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ İMZA SAYFASI	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	v
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	xii
TABLO LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR.....	xv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	3
Önem.....	4
Sınırlılık.....	4
Tanımlar	4
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
Coğrafya Öğretimi	5
Geleneksel Yaklaşım.....	5
Yapılandırmacı Yaklaşım.....	6
Coğrafya Öğretim Programı Konularının Öğretiminde Farklı Yöntem, Teknik Kullanımı ve Önemi	8
İşbirlikli Öğrenme Yöntemi	10
İşbirlikli Öğrenmenin Kuramsal Temelleri	12
İşbirlikli Öğrenme ve Geleneksel Öğrenme Grupları Arasındaki Farklar	13
İşbirlikli Öğrenmenin Temel İlkeleri.....	14
İşbirlikli Öğrenme Teknikleri	17
İşbirlikli Öğrenmenin Avantajları	18
İşbirlikli Öğrenmenin Dezavantajları.....	19
Öğrenci Takımları-Başarı Bölümleri (Student Teams Achivement Divisions)	19
Takım-Oyun-Turnuva (Team-Game-Tournament)	21
BÖLÜM III	24

YÖNTEM	24
Araştırmanın Modeli	24
Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu	24
Anket Uygulaması ve Örneklem Seçimi	25
Görüşme Uygulaması ve Örneklem Seçimi	26
Veri Toplama Araçları	27
Anket Formu ve Geliştirilme Süreci.....	27
Görüşme Formu ve Geliştirilme Süreci.....	28
Verilerin Toplanması	29
Anket Verilerinin Toplanması.....	30
Görüşme Verilerinin Toplanması	30
Verilerin Analizi.....	30
Anket Verilerinin Analizi	30
Görüşme Verilerinin Analizi	31
BÖLÜM IV.....	32
BULGULAR.....	32
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	32
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	36
BÖLÜM V	53
TARTIŞMA	53
BÖLÜM VI.....	56
SONUÇ ve ÖNERİLER	56
KAYNAKÇA.....	61
EKLER.....	71
Ek 1. 25.11.2020 Tarihi İtibarıyla Tokat İlindeki Coğrafya Öğretmen Sayısını Gösterir Belge.....	71
Ek 2. Anket Formu	72
Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	74
Ek 4. Valilik Olur Yazısı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZGEÇMİŞ	78

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. İşbirlikli Öğrenme ve Geleneksel Öğrenme Gruplarının Karşılaştırması	13
Tablo 2. Anket Uygulanan Coğrafya Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri	26
Tablo 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Uygulanan Coğrafya Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri	27
Tablo 4. Coğrafya Öğretmenlerinin Kendilerine Yapılan Tanıtım Öncesi İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Hakkındaki Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	32
Tablo 5. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Hakkındaki Düşüncelerinin Frekans Değerleri	34
Tablo 6. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi İle İlgili Eğitim Alma Durumlarına İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri.....	35
Tablo 7. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenmeye Yönelik Genel Bakışlarına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri	37
Tablo 8. Coğrafya Öğretmenlerinin ÖTBB Tekniğine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde Değerleri	40
Tablo 9. Coğrafya Öğretmenlerinin TOT Tekniğine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde Değerleri	42
Tablo 10. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Teknikleri (ÖTBB ve TOT) Hakkında Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri	44
Tablo 11. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi ve Tekniklerinin (ÖTBB ve TOT) Uygulanabilirliğine İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri .	46
Tablo 12. Coğrafya Öğretmenlerinin Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva Tekniklerine Yönelik Tanıtım ve Bilgilendirme Sonrası Farkındalık Düzeylerine İlişkin Frekans Değerleri	48
Tablo 13. Coğrafya Öğretmenlerinin Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva Tekniklerinin Uygulanmasında Karşılaşılabilecek Sorunlara İlişkin Genel Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri	49
Tablo 14. Coğrafya Öğretmenlerinin Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva Tekniklerden Hangisinin İşlevsel Olduğu Hakkındaki Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri	51

KISALTMALAR

CDÖP	: Coğrafya Dersi Öğretim Programı
ÖTBB	: Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri
TOT	: Takım Oyun Turnuva
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem

Yaşadığımız çağın gereği ve coğrafya dersinin temel felsefesi: eleştirel düşünebilen, gündelik hayatında karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen, doğal ve beşeri sistemlerin işleyişine bilim çerçevesinde mantık yürüten; yaratıcı, üretken, çağın ihtiyacı olan bilgi ve teknolojileri kullanabilen bireyler yetiştirmektir.

Bu amaç doğrultusunda öğrenci yetiştiren hem ilköğretim hem de ortaöğretim düzeyindeki okullarda farklı yöntem, teknik ve yaklaşım kullanarak dersleri yürütmek öğrenmede kalıcılığı artırmakta ve akademik başarıyı yükseltmektedir. Böylece hem öğrenci başarılarının yükselmesine hem de öğretmenlerin ve öğrencilerin yaptıkları işten zevk almalarına olumlu katkı sağlanmış olunmaktadır.

Her ders ve konu alanında olduğu gibi coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabilmesi için öğretmenlerin konu ihtiyacına uygun model, yöntem ve tekniklerden faydalanması oldukça önemlidir.

İşbirlikli öğrenme yöntemi ve teknikleri de bu uygulama modellerinden biridir. Çünkü işbirlikli öğrenmenin odağında öğrenciye yer veren bir öğretim modelidir (Wang, 2012, s.109).

İşbirlikli öğrenme, öğrencileri aktif halde tutarak coğrafya dersinin amaçlarına ulaşmasında faydalı olabilecek bir öğrenme yöntemidir. Coğrafya derslerinde geleneksel öğretim yöntemleri yerine, işbirlikli öğrenme yöntemi ve tekniklerinin tercih edilmesi; öğrencilerin derse yönelik aktif katılımını sağlayarak onların sosyal becerilerinin gelişimini, coğrafya dersine karşı ilgilerini olumlu yönde etkileyecek ve akademik başarılarını artıracak potansiyel bir öğrenme yöntemidir.

Bu amaçla yürütülen bu araştırma da öğrencileri aktif hale getiren en önemli potansiyel yöntemlerden biri olan işbirlikli öğrenme yöntemi üzerine yapılmıştır. Özellikle işbirlikli öğrenme yöntemine dair pek çok teknik olsa da; bunlardan ikisi olan “öğrenci takımları başarı bölümleri” ve “takım-oyun-turnuva” teknikleri çalışmanın

odağına konu olmuştur. Bu tekniklerin tanıtımları örnekleme alınan coğrafya öğretmenlerine yapılarak, onların seçilen iki tekniğe ilişkin görüşlerine yönelik gerçekleştirilmiştir.

Amaç

İncelenen alanyazın sonucunda coğrafya eğitiminde teknoloji, farklı teknik ve yöntemler kullanımına yönelik öğretmenlerin görüşlerinin alınması, coğrafya derslerinde uygulanan yöntem ve tekniklere yönelik getirecekler öneriler ve uygulamalar için oldukça önemlidir.

Bu araştırmada işbirlikli öğrenme yöntemlerinden “öğrenci takımları başarı bölümleri” ve “takım oyun turnuva” tekniklerine yönelik coğrafya öğretmenlerin görüşlerini öğrenebilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma; bu iki tekniğin tanıtımı, kullanımı ve coğrafya konularının öğretimindeki faydalılığını öğretmen görüşleriyle tespit edebilmek amacıyla yürütülmüştür.

Araştırmanın problem cümlesi şudur:

Coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğretim yöntemlerinden “öğrenci takımları başarı bölümleri” tekniği ve “takım oyun turnuva” tekniği hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Bu problem cümlesi dahilinde cevap aranacak alt problemler şunlardır:

Alt problemler:

- 1) Coğrafya öğretmenlerinin kendilerine yapılan işbirlikli öğrenme yöntemi tanıtımı ve bilgilendirmesi öncesinde işbirlikli öğrenme yöntemi hakkındaki düşünceleri nasıldır?
- 2) Coğrafya öğretmenlerinin kendilerine yapılan işbirlikli öğrenme yöntemi tanıtımı ve bilgilendirmesi sonrasında işbirlikli öğrenme yöntemi hakkındaki düşüncelerinde bir farklılık var mıdır?
  - a. İşbirlikli öğrenmeye yönelik genel bakışta anket verilerine göre farklılık var mıdır?
  - b. ÖTBB ve TOT tekniklerinin değerlendirilmesi ile ilgili anket verilerine göre farklılık var mıdır?

c. Coğrafya öğretmenlerinin ÖTBB ve TOT tekniklerinin değerlendirilmesi ile ilgili görüşme formu verilerine göre görüşlerinde farklılık var mıdır?

Önem

Eğitim ve öğretimde kullanılan geleneksel yöntemler, genelde öğrencileri ezberciliğe yönlendirirken, onların yaratıcı düşünmelerine engelleyebilmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, işbirliğine dayalı öğretim tekniklerinden “öğrenci takımları başarı bölümleri” ve “takım-oyun-turnuva” tekniklerinin coğrafya derslerinde uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleriyle yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır.

Öğretmen görüşleri üzerinden yapılan bu çalışma ile hem “öğrenci takımları başarı bölümleri” hem de “takım-oyun-turnuva” tekniklerinin uygulanabilirliğine yönelik alanyazına yeni bir çalışma kazandırılması hedeflenmiştir.

Ayrıca yapılan bu çalışmanın ortaya çıkardığı sonuçlarının coğrafya öğretmenlerin yöntem seçimine yönelik akademik bir kaynak oluşturması, bundan sonra yapılacak benzer çalışmalara ve araştırmalara bu yönü ile yardımcı olması açısından oldukça önemlidir.

Sınırlılık

1. Bu araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılı,
2. Tokat il merkez ve ilçelerinde bulunan 111 coğrafya öğretmeni,
3. İşbirlikli öğrenme yönteminin teknikleri olan Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva teknikleri,
4. Ulaşılabilen literatür,
5. Ölçme aracı olarak kullanılan anket formu,
6. Ölçme aracı olarak kullanılan görüşme formu,
7. Covid-19 şartları ile sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Geleneksel Öğrenme Yöntemi: Geleneksel öğretme yönteminde bütün faaliyetler öğretmenin merkezindedir. Öğretmen aktif, öğrenci pasif durumdadır. Grup halinde öğrenme gerçekleştirilen yöntemdir (Fidan, 1985).

İşbirlikli Öğrenme Yöntemi: Öğrencilerin küçük gruplar halinde çalışarak ve birbirlerinin öğrenmesine yardım ederek öğrenmeyi gerçekleştirme sürecidir (Açıkgöz, 2009,s. 172)

Takım Oyun Turnuva Tekniği: Öğrencilerin takım halinde öğrenmelerini gerçekleştirerek, öğrenci takımları temsilcilerinin birbirleriyle yarışmasıdır (Bayrakçeken, Doymuş, Doğan, 2015, s.17).

Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri Tekniği: Borich'e (2014) göre “Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri” tekniği tanımı, öğrencilerin takım halinde çalışarak birbirlerinin öğrenmelerini sağlayan yöntem şeklinde ifade edilmiştir.

Coğrafya Öğretim Programı: Coğrafya biliminin içeriğine uygun, coğrafya dersinde nelerin öğretilmesini bilimsel temellere dayalı oluşturan öğretim programıdır (Karabağ, Şahin, 2007, s.55).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Coğrafya Öğretimi

Coğrafya, doğal ortam ile insan arasındaki ilişkilerin incelenmesidir (Atalay, 2007, s1). Coğrafya bir toplum bilimidir. Toplumda yaşayan bireylerin yaşadığı ortamı bilmesi gerekmektedir. Yaşadığı coğrafyayı bilmeyen bir birey bazı değerlerin farkında değil demektir. Coğrafya insanlara kültürel, milli bir benlik kazandırır ve ülke sevgisi, bilinci katar (Akınoğlu, 2006). Coğrafya, insanların ihtiyaç duyduğu ve yaşamlarında kullanabilecekleri bilgi, beceri ve tutumları içermektedir (Öztürk, 2007, s.42).

Dünyada gelişmiş olan ülkelerin önem verdikleri konulardan biride coğrafya eğitimidir. Modern toplumlar yeryüzündeki konumlarını devam ettirebilmek için sosyo-ekonomik kalkınma, yaşam standartlarının yükselmesi, karşılaşılan doğal çevre sorunlarının çözümü için coğrafya eğitimine ihtiyaç duyar ve önem verilir. Böylece coğrafya eğitimi, coğrafya bilgisini öğrenmek ve hayatta kullanmak amacıyla verilen öğretim etkinliklerini içermektedir (Ünlü, 2014, s.41).

Coğrafya öğretimi, mekâna dair çok boyutlu ve karmaşık ilişkileri öğreten ders içeriğini kapsamaktadır (Öztürk, 2007, s.42). Coğrafya, öğrencilerin içinde yaşadığı çevreyi tanımasına yardımcı olur (Güngördü, 2002, s.5). İnsan, yaşadığı ortamı bildiği ölçüde ondan faydalanabilir. Yeryüzünü daha iyi tanımamıza yardımcı olan coğrafya, günümüzde yaşadığımız ortamla ilgili meselelerin çözümünde etkili olarak kullanılmaya başlanmıştır. İnsan ile yeryüzü arasındaki ilişkileri en güzel şekilde düzenleyen bu bilim dalının pratikte kullanılması toplumda iyi coğrafya eğitimi almış insanların artmasına bağlıdır (Efe, 1997).

Geleneksel Yaklaşım

Geleneksel öğretim modelinin temelinde konu içeriği merkezde yer alarak içerik objektif, açık ve mantıksal olarak geliştirilmiştir. Burada öğretmen model olarak yer alırken öğrenci bilgilerin ve düşüncelerin pasif alıcısıdır (Duman, 2004, s.79).

Öğretmen aktif, öğrenci pasif alıcı durumundadır. Bütün roller öğretmende toplanmıştır. Grup halinde öğretim söz konusudur. Sınıfta sözel etkileşim büyük ağırlık taşır (Fidan, 1985, s.28). Geleneksel yaklaşıma göre bilgi öğrencilerin zihninde depolanmasını sağlamaktır. Dersler ve içeriklerin amacı, öğrencileri her konuda bilgi sahibi yaparak topluma hazırlamaktır. Öğrenci bilgiyi kullanarak yeni bilgiler üretmesi beklenmez (Özden, 2002, s.59). Eğitim programı, temel becerilerin kazanılmasına ağırlık verir ve parçadan bütüne doğru işlenir. Önceden hazırlanmış bir öğretim programına sıkı sıkıya bağlı ve etkinlikler, ders kitapları ile sınırlıdır. Öğretmenler, öğrencileri bilgiyle dolduracağı “boş kutular” veya “boş depolar” olarak görür. Öğretmenler, bilgiyi öğrencilere aktaran yegâne kaynaktır. Öğretmenler, öğrencilerin başarısını ve öğrenmesini değerlendirmek için sorulara kesin ve tek doğru cevap beklenir. Öğrenciler, sınıfta genellikle yalnız çalışır (Saban, 2009, s.178).

Açıkgöz’e (2009, s.4-8) göre ise okullar bireyleri yetiştirmek, onları başarılı bir yaşama hazırlamak için vardır. Fakat geleneksel eğitim sistemleri bu işlevleri yerine getirememekte, çağdaş toplumların gereksinimlerini karşılayacak mezunlar verememektedir. Geleneksel eğitim anlayışına bağlı yetişen öğrenciler en temel dil becerilerini, dinlediğini anlamayı bile öğretememektedir. Bunun nedeni, geleneksel olarak en iyi okullarda bile yalnızca akademik başarı üzerine odaklanılmış olmasıdır. Geleneksel yöntemlerde öğrencileri düşündüren, araştırmaya yönelten etkinlikler sunulmadığı; bilgiyi kullanma, problem çözme, kısacası bilgiyi yeniden yapılandırma fırsatları verilmediği için öğrenciler ezberledikleri yüzeysel bilgilerle mezun olmaktadır. Geleneksel yaklaşımın uygulandığı öğrenme-öğretme ortamlarına bakıldığında öğrenmenin ödül, ceza, tekrar vb. etkenlerle gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Her şeyin öğretene tarafından belirlendiği, sunulduğu ve kontrol edildiği sınıf ortamlarında eğitim verilmektedir. Rousseau, Pestalozzi ve Dewey geleneksel öğrenme ve öğretme anlayışını eleştirmişler, geleneksel öğretim biçimlerinin öğrencilerin doğal öğrenme yetilerini gerilettiğini, onları edileşimleştirdiğini ve düşüncelerini engellediğini belirtmişlerdir.

Yapılandırmacı Yaklaşım

Çağdaş toplumlar kendi özelliklerine göre bugünün koşullarına uygun gereksinimlerini karşılayan öğretim programları meydana getirmektedir. Son yıllarda yapılan yeniliklerle eğitimin amaçları, öğretim programı, uygulanan yöntem ve

yaklaşımlar, eğitim hizmetlerinin durumu, ölçme ve değerlendirmede yapılandırmacı yaklaşıma göre güncellenmiştir (Coşkun, 2011, s.25).

Yapılandırmacı yaklaşım, öğrencinin bilgiyi kendisinin yapılandırmasına ve başka durumlara transfer edebilmesine yardımcı olacak bir öğrenme-öğretme sürecidir (Artvinli, 2010). Yapılandırmacı eğitim anlayışında öğretim sürecinin merkezine öğrencileri koymakta ve öğrenmede önceliği öğrencilere bırakmaktadır. Coğrafya dersi öğretim programını yapılandırmacı (constructivist) düşünce çerçevesinde organize edilmesi eğitim yolculuğu boyunca öğrencilere kişisel ilgi ve yetenekleri bağlamında farklı deneyimler edinmelerini ve bu noktada kendilerini gerçekleştirmelerine katkı sağlayacaktır (Öztürk, 2007, s.35).

Coğrafya eğitiminde 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca genel eğitim sistemimizdeki değişime paralel olarak ortaöğretim coğrafya programı da değiştirilmiş ve yeni bir coğrafya dersi öğretim programı hazırlanılmış “Coğrafya Öğretim Programı-2005” başlığı ile yayımlanmıştır. Bu yeni program, coğrafya eğitimi sahasında yapılmış olan en kapsamlı eğitim-öğretim programı olarak görülmektedir. Bu program, dünyadaki birçok ülkenin programının incelenmesi neticesinde ülkemiz şartları gözetilerek hazırlanıp, öğrenci merkezli ve aktif öğrenme ilkeleri dikkate alınarak; hedefler, amaçlar, öğrenme alanları, beceriler ve değerlendirmeleri içine alan bir metin olarak basılmıştır (Taş ve Kızılçaoğlu, 2007). Yapılandırmacı öğretimin temel amacı bireyin nasıl öğrenebileceği ve bilginin farkında olunmasıdır. Öğrencilerin düşüncelerini zenginleştirip geliştirebileceği öğrenme ortamının sağlanması önem teşkil etmektedir. (Türker, 2019, s.6). Bunun için coğrafya programlarının hedefleri, coğrafi olarak bilgili bireyler yetiştirmektir. Coğrafya dersi öğretim programının önemli konusundan biri de öğrencilere bir dünya algısı oluşturulmasıdır. Coğrafya eğitimi ile öğrencilere doğa-insan etkileşimi bu etkileşimle ortaya çıkan dokulara ve özelliklere ait bilgi, beceri, değer ve tutum kazandırılarak coğrafi bilinç oluşturulması coğrafya dersi öğretim programının temel amacıdır (Öztürk, 2007, s.36). Bu nedenden ötürü öğrenciler de aktif öğrenme yöntemlerinin uygulandığı derslerde daha etkin oldukları bilinmektedir (Artvinli, 2010).

Coğrafya eğitim-öğretiminin en iyi yöntemi, öğrencinin aktif olarak katılımı sağlanarak oluşturulmasıdır. Bu sayede öğrenci, coğrafyanın sadece bir bilgi yığını olmadığını anlayacak ve günlük hayattaki mekâna bağlı birçok problemi çöze

becerisini ve algısını geliştirecektir. Öğrencinin hayatında daha başarılı olabilmesi için birçok farklı coğrafi beceriye sahip olması gereklidir. Aynı şekilde yeni liseler için coğrafya öğretim programı öğretmenlerimize ve öğrencilerimize coğrafi becerinin öğretimi ve öğrenilmesi konusunda birçok sorumluluk yüklemektedir (Taş, 2008, s.57).

Türk millî eğitiminin genel amaçlarının coğrafya dersi öğretim programıyla öğrencilere, coğrafya okuryazarlığın gittikçe küreselleşen bir dünyada gelişen önemli bir beceri olarak vurguladığı görülmektedir. Öğrencilerin okuldaki başarısı kısmen derse yönelik ilgisine, bütünde ise bu derse yönelik kapsamlı tutumuna bağlıdır (Kocalar ve Demirkaya, 2014, s.124). 2005'te uygulanmaya başlanan CDÖP 2011'de güncellenerek 2017'ye kadar uygulanmıştır. 2017'de yenilenen CDÖP ise 2018 yılı başında revize edilerek son haliyle tüm sınıf düzeylerinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (Türker, 2019, s.5). Ortaöğretim coğrafya dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) öğretim programı, yapılandırmacı yaklaşım temelinde öğrenci merkezli ve sarmal bir yapıya sahiptir. Program, öğrencilerin yaşadıkları yerden başlayarak Türkiye ve tüm dünya ile ilgili coğrafi bilinç kazanmalarını, gelecekteki yaşantılarında etkin bir şekilde kullanabilecekleri coğrafi donanımına sahip olmalarını hedeflemektedir (Kocalar ve Demirkaya, 2014, s.124). Coğrafyanın bu amaçlara ulaşabilmesi için öğretimin öğrencilere uygulanabilecek yöntemlerle verilmesi gereklidir. Onun için başka bilimlerde olduğu gibi coğrafya da öğrencilerin yeni acil ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde gelişmeli ve dinamik olmalıdır. Farklı teknikler uygulanmalıdır (Şahin, 2003, s.16).

Coğrafya Öğretim Programı Konularının Öğretiminde Farklı Yöntem, Teknik Kullanımı ve Önemi

Yaşadığımız yüzyılda bilginin değeri ve doğruluk derecesi çok kısa bir sürede değişmektedir. Değişime ayak uydurabilmek için kalıp düşünme becerisine sahip bireyler yerine yaratıcı ve farklı düşünen bireyler yetiştirmek gerekmektedir (Sümbül, 2011, s.146).

Eğitim-öğretim sürecinde ise belirli bir yöntem kullanmanın önemli olup olmadığı uzun süre tartışılmıştır. Fakat eğitimciler öğretilecek konunun iyi bilinmesinin yeterli olmadığını “nasıl” öğretileceğinin de yani yöntemin de iyi bilinmesi ve uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Günümüzde öğretmekten daha çok öğrenme

odaklı bir eğitim-öğretim süreci ön plandadır. Bu gelişmeler çok farklı araçları, öğretim yöntemlerini eğitim-öğretim sürecine kazandırmıştır. Günümüzde çağdaş öğretim yöntemleri bilinmeden ve uygulanmadan etkili bir öğrenme sağlanması güçtür. Öğretim yöntemlerinin ilkelerine göre bir ders ortamı oluşturmanın yararları şunlardır:

- ✓ Yönteme dayalı bir öğrenme sonunda enerji, emek, araç-gereç açısından ekonomiklik sağlanır.
- ✓ Yönteme dayalı çalışmanın bir gereği olarak amaçlar önceden belirlendiği için yeri geldikçe amaçlara uygun çalışma yapılıp yapılmadığı kontrol edilebilir.
- ✓ Yönteme uygun araç-gereç seçiminde daha doğru kararlar verilebilir (Taşpınar, 2009, s.64-65).

Anlatım gibi tek yönlü iletişime dayanan klasik yöntemler öğretmen ya da öğretmen merkezli (otokratik) yöntemler ise öğretimi kısıtlamaktadır. Bu tür yöntemlerde tekdüze bilgilerin ve becerilerin verilmesi üzerinde durulmaktadır. Öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerle dikkatin daha çok bireysel ve grup çalışmaları üzerinde yoğunlaştığı; öğrencileri yaratıcılığa, problem çözmeye, kendi fikirlerini geliştirmeye ve bu fikirlerin ortaya koymaya modern yöntemler ve teknikler öğrencileri güdülmektedir (Küçükahmet, 2001, s.72).

Modern eğitimin temel hedefi, öğrencilere insanoğlunun günümüze kadar ulaştığı bilgi birikimini aktarmanın yanında yeni bilgiler üretmek, öğrencilerin becerilerini geliştirmek ve kazanılan bilgileri hayatın her alanında kullanılabilir hale getirmektir. Bu anlayış ancak eğitimde yeni yaklaşım, yöntem ve tekniklerin kullanılmasıyla sağlanabilir. Aksi takdirde klasik anlayışla ezberlenen bilgiler, eğitim süreci içerisinde öğrenciye fayda sağlamadığı bilinen bir gerçektir (Yıldırım, 2010, s.187).

Eğitimciler, klasik yöntemlerdeki yarışmacı öğrenme ortamının olumsuz etkilerini azaltmak ya da yok etme için bir toplum duygusu oluşturma düşüncesinden yola çıkarak daha çok birleştirici öğrenme ortamı arayışına girmişler ve çoğunlukla çeşitli grup çalışması biçimlerine yönelmişlerdir. Bu yöntemlerden biri de işbirlikli öğrenme yöntemidir. Öğrenci-öğrenci etkileşiminin yapılandırılma biçimi öğrencilerin öğrenme düzeylerine, öğretmene ve okula karşı tutumlarını; birbirleri hakkındaki

düşüncelerini ve öz saygılarını önemli ölçüde olumlu etkileyebilmektedir (Ekinci, 2007, s.94).

Coğrafya ise bireye kimlik kazandıran, bireyin yaşadığı çevreyi algılamasını, tanımasını ve anlamlandırmasını amaçlayan bir bilimdir. Öğrenciye kazandırılması amaçlanan bilgi ve beceriler ancak öğrencinin coğrafyanın anlam ve önemini kavramasıyla başlayabilir. Bu nedenle coğrafya eğitiminin mümkün olduğunca zenginleştirilmiş eğitim ortamlarında öğrenciyi merkeze alan çeşitli yaklaşım, yöntem ve tekniklerle desteklenmesi önem arz etmektedir (Şeyihoğlu ve Uzunöz, 2012, s.1)

Coğrafya öğretimi, etkili, dinamik öğretim metot ve teknikleri ile yapılmalıdır. Bu metot ve teknikler geliştirip kullanılırken öğrencilerin farklı kişiliklere, ilgilere, yaşa, farklı öğrenme hızlarına, farklı zekâ bileşenlerine sahip bireyler oldukları unutulmamalıdır. Ayrıca kullanılan metot ve teknikler öğrencilerin kendilerini tanımalarına, anlamlı ve tam öğrenme için kendi özelliklerini keşfetmelerine fırsat vermelidir (Şeyihoğlu, Akbaş, Kartal, 2012, s.31).

Sonuç olarak bütün yöntemler tüm öğrencilerin ilgisini aynı biçimde çekmeyebilir. Bir konunun öğretiminde kullanılan bir yöntemin başka bir konunun öğretiminde kullanılması uygun olmayabilir (Demir, 2011, s.106). Hiçbir ders için hiçbir yöntem sihirli bir değnek değildir. Bu derste şu yöntem kullanmalıdır denilemez. Öğretmen kendi kişisel çabaları ve duyarlılığı ile sınıfa en uygun gelen yöntem ve teknikleri kullanmalıdır. Böylece öğretmenin konunun en iyi öğretimini sağlayacak yöntem zenginliğine gitmesidir. En iyi yöntem, az zamanda ve az emek sarf etmekle fazla verim almasıdır (Göngördü, 2002, s.12).

İşbirlikli Öğrenme Yöntemi

İşbirlikli öğrenmeyle ilgili pek çok tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlamalar ve genel özellikleri şu şekildedir:

İşbirlikli öğrenme; öğrencilerin çalıştığı küçük, heterojen gruplarda akademik görevler üzerine gruplar arasında öğrenme ortamıdır (Watson, 1992, s.84).

İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin bir amaç için birbirlerine en iyi çalışmayı yapmada yardımcı olmayı ve birbirlerine saygı duymayı öğreten takım çalışmasıdır.

Çünkü takımın başarısı tüm üyelerin elinden gelenin en iyisini yapmalarına bağlıdır (Slavin, 1991, s.8).

İşbirliği, öğrencilerin kendi gruplarını en üst düzeye çıkarmak için birlikte çalışması ve birbirlerinin öğrenmelerini sağlamaktır (D.W. Johnson, R.T. Johnson, Smith, 2013, s.3).

İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin öğrenmelerinde etkileşimli, destekleyici bir öğrenme ortamı yaratmakta becerilerini iyileştirip geliştirmekte böylece öğrenciler işbirlikli öğrenmenin gücünden yararlanmış olurlar (Sharan, 2010, s.310).

İşbirlikli öğrenme, işbirlikçi öğrenme gibi küçük grupların belirli görevlerde çalışmasını gerektirir. Aktivitelerin dikkatli bir şekilde yapılandırılması yoluyla geleneksel küçük grup yaklaşımının zayıf yönlerinin ortadan kaldırılması amacını güder (Millis, 2002).

İşbirliği, ortak amaçları gerçekleştirme amacıyla birlikte çalışmadır (D.W. Johnson, R.T.Johnson, Holubec, 2016, s.3).

Gömlüksiz'e (1997, s.1) göre işbirlikli (kubaşık) öğrenme öğrencilerin sınıf ortamında küçük karma kümeler oluşturarak ortak bir amaç doğrultusunda, akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, genelde küme başarısının değişik yollarla ödüllendirildiği bir öğrenme yaklaşımıdır.

İşbirlikli öğrenme yöntemi öğrencilerin ortak bir amaç doğrultusunda küçük gruplar halinde birbirinin öğrenmelerine yardım eden çalışmalardır (Açıkgöz, 1992, s.3).

İşbirlikli öğrenme, öğrenmeyi en üst seviyede gerçekleştirmek amacı ile değişik yetenekleri olan öğrencilerin küçük gruplar halinde çalışarak ortak bir hedefe ulaşmalarını ifade eder (R. Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak, H. Efe, 2008, s.2).

İşbirlikçi öğrenme, öğrencilerin hem sınıf hem de diğer ortamlarda küçük karma gruplar oluşturularak ortak bir amaç doğrultusunda akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, bireylerin öz güvenlerinin arttığı, iletişim becerilerinin geliştiği, problem çözme ve eleştirel düşünme gücünün kazanıldığı,

eğitim-öğretim sürecine öğrencinin aktif katıldığı bir öğrenme yaklaşımı olarak tanımlanır (Doymuş, K. Şimşek, Ü. Şimşek, 2005).

İşbirlikli öğrenmeyle ilgili tanımlarda değinilen ortak nokta, küçük heterojen grupların bir amaç için birlikte çalışması ve birlikte öğrenmesi, sosyal ve akademik yönden öğrencilerin birbirlerini geliştirmesidir.

Kubaşık (işbirlikli öğrenme) özellikle temel ve orta eğitim düzeylerinde öğrencilerin akademik başarıları ile diğer duyuşsal toplumsal çıktıları üzerindeki araştırmalarla belirlenen olumlu etkileri kubaşık öğrenmeye olan ilgiyi son yıllarda oldukça artırmıştır (Gömleksiz, 1997, s.1). İşbirlikli öğrenmenin diğer yaklaşımlardan farkı zengin bir altyapısının olması ve iyi bir kuramsal geçmişe sahip olmasıdır. Bu özelliği ile eğitimin her kademesinde kendine yer bulmaktadır. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki üniversiteden okul öncesi sınıflara kadar uygulanabilmektedir. Araştırmaların sonuçlarına bağlı olarak akademik, sosyal, psikolojik vb. öğrencilerin gelişimlerine fayda sağlamaktadır. Son yıllarda ülkemizde öğretim programlarında ve öğretmenlere verilen hizmet içi eğitim seminerlerinde, işbirlikli öğrenme yaklaşımı çoğunlukla yer almaktadır (Aydın, 2011, s.82).

Bu durumda coğrafya eğitiminde de kullanılmaya başlanan işbirlikli öğrenme yöntemi sınıflarda sıklıkla uygulanarak öğrencilerin derslere aktif katılımı sağlanabilir.

İşbirlikli Öğrenmenin Kuramsal Temelleri

İşbirlikli öğrenmenin kuramsal temelleri yapılandırmacılığa ve bilişselciliğe dayanmaktadır (Açıkgöz, 1992, s.102). Yapılandırmacılığın gelişimi Paiget ve Vygotsky'nin çalışmaları ile başlamıştır (Schunk, 2011, s. 235-243). Yapılandırmacı öğrenmeye göre öğrencinin çevresindeki deneyimlerini, yorumlarına dayalı olarak bireysel ve sosyal açıdan yapılandırmasıdır (Duman, 2004, s.55). Yapılandırmacılık, öğrenme ve öğretmede günümüz eğitiminde önemli hedef halinde uygulanmaktadır. Yapılandırmacılığın ilkeleri arasında işbirlikli öğrenme yer almaktadır. Böylece öğrencilerin, kendi öğrenme süreçlerine aktif olarak katılmalarını ve düşüncelerini harekete geçirerek yeniden düzenlemesi sağlanmaktadır. Vygotsky, sosyal gruplarla öğrenme ve akran işbirliği ile öğrenmenin önemini vurgulamaktadır. İşbirliği, kişilere

bağlı etkileşimi gelişim süreçlerini harekete geçirerek bilişsel büyümeyi artırır (Schunk, 2011, s.235-243). Yapılandırmacı yaklaşıma göre, işbirlikli öğrenme öğrencilerin problemleri hakkında birbirleriyle konuşabilirlerse zor kavramlarda dahi daha kolay keşfedecekleri ve kavrayacakları teorisine dayanarak öğrenirler. Piaget'in ve Vygotsky'nin bilişsel değişimin temel ögesi öğrenmenin sosyal doğasına vurgu ve akran gruplarının model oluşturması, uygun düşünme yolları ve birbirlerinin yanlış anlamalarını açığa çıkarmalarıdır (Slavin, 2003, s.261-262).

İşbirlikli öğrenme öğretim yöntemlerinde, öğrenciler birlikte küçük gruplar halinde birbirlerinin öğrenmesine yardımcı olur. İşbirlikli öğrenmede farklı birçok öğrenme tekniği vardır. Çoğu öğrenciler dört üyeli, karma yetenek gruplarına göre, ancak bazı yöntemler ikili kullanılır ve bazı grupların boyutu değişebilir (Slavin, 2003, s.261-262). Burada öğretmen, öğrencileri yönlendirme, gruplar arasındaki ilişkileri düzenleme ve grup içindeki etkileşim işbirliğine rehberlik rolündedir (Demirel, 2000, s.147). İşbirlikli öğrenme, öğrenciler işbirliği gruplarına atanır ve haftalarca veya aylarca grup olarak birlikte kalırlar ve öğrenciler birlikte iyi çalışmalarına yardımcı olarak belirli beceriler öğretirler (Slavin, 2003, s.261-262).

İşbirlikli Öğrenme ve Geleneksel Öğrenme Grupları Arasındaki Farklar

Eğitim sistemimizde kullanılan her grup çalışmalarını işbirlikli öğrenme kategorisinde değerlendirmemek gerekir. Geleneksel öğrenme gruplarında çalışmalar bireyseldir, tek bir lider olur ve sosyal becerilerin geliştirilmesine önem verilmemektedir. Grup üyeleri arasında çalışmalar bireyseldir. İşbirlikli öğrenme, grup ataması ile grup üyelerinin çalışması geleneksel öğrenme yöntemlerinden ayrılmaktadır. Geleneksel öğrenme grupları ile işbirlikli öğrenme gruplarını ayıran en önemli özellik grup üyelerinin birbirlerinin öğrenmelerinin işbirliği yaparak sağlamasıdır. Grup üyeleri işbirliğinin farkındadır (Yıldız, 1999). İşbirlikli öğrenme grupları ile geleneksel öğrenme grupları arasındaki farklar Tablo 1'de açıklanmıştır.

Tablo 1. İşbirlikli Öğrenme ve Geleneksel Öğrenme Gruplarının Karşılaştırması

İşbirlikli Öğrenme Grupları	Geleneksel Öğrenme Grupları
Grup üyeleri arasında olumlu bağımlılık vardır. Birimiz hepimiz için hepimiz birimiz içindir, anlayışı grup üyelerinin hedefidir.	Grup üyeleri arasında olumlu bağımlılık yoktur. Grup üyelerinin çalışmaları bireyseldir.

Değerlendirmelerde bireysel sorumluluk vardır. Her öğrenci bireysel olarak değerlendirilir.	Bireysel sorumluluk yoktur. Grup üyelerine karşı sorumlu değildir.
Grup üyeleri atanırken akademik başarı ve cinsiyet olarak heterojen şekilde oluşturulur.	Grup üyeleri atanırken heterojen yapı aranmaz.
Grup üyeleri arasında liderlik paylaşılır.	Grup üyeleri arasından seçilen tek bir lider vardır.
Grup üyeleri öğrenme sorumluluklarını paylaşırlar.	Grup üyeleri arasında bireysel sorumluluk vardır.
Grup üyeleri arasında liderlik, iletişim, dürüstlük, paylaşma vb. sosyal becerilere önem verilerek öğretilir.	Grup üyeleri arasında sosyal becerilere önem verilmez.
İşbirlikli öğrenmede öğretmen rehber rolünde gözlem yapar, sorunların çözümünde yönlendirme yapmaktadır.	Geleneksel öğrenme gruplarında öğretmen aktiftir, sorunların çözümünde doğrudan müdahalede bulunur.

Kaynak: Aydın (2019); Doymuş, Doğan (2011).

Tablo 1’de değinildiği gibi geleneksel öğrenme grupları ile işbirlikli öğrenme arasındaki farklar açıkça ifade edilmiştir. İşbirlikli öğrenmede grup üyelerinin olumlu bağlılığını, grup üyeleri arasındaki sorumluluğunu, yüz yüze etkileşimini artırmaktadır. Her öğrenciye eşit başarı fırsatı vermektedir. İşbirlikli öğrenmede öğrenci aktiftir, öğretmen rehber rolündedir ve öğrencilerin akademik başarısı, sosyal becerileri geliştirilmektedir. İşbirlikli öğrenme yöntemi bu özelliklerinden dolayı yapılandırmacı eğitim sisteminde önemli bir yere sahiptir.

İşbirlikli öğrenme yöntemi, geleneksel rekabetçi sınıflara alternatif olarak ortaya çıkmıştır. İşbirlikli öğrenme yöntemleri yapılandırılmış sistematik öğretim stratejilerini içermektedir. Böylece herhangi bir sınıf düzeyinde rahatça uygulanabilmektedir (Slavin, 1985, s.15).

İşbirlikli Öğrenmenin Temel İlkeleri

Bir grup çalışmasının işbirlikli öğrenme olabilmesi; olumlu bağımlılık, bireysel değerlendirilebilirlik, yüz yüze (destekleyici) etkileşim, sosyal beceriler ve grup sürecinin değerlendirilmesi, eşit başarı fırsatı ve grup ödülü/ortak ürün ilkeleri ile mümkün olmaktadır (Açıkgöz, 2003, s.340).

Olumlu Bağımlılık

Karşılıklı olumlu bağımlılıkta, grup üyeleri kendi aralarında birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olurlar. Bu “Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için.” grup üyelerinin amacı ortak bir hedefi paylaştıklarının öğretilmesidir. Bu durum grup üyelerini pozitif bağımlılığını artırır (Jacobs, 2004). Bireyler olarak işbirliği teşvik edici etkileşimi sağlar. Birbirlerinin öğrenme çabalarını teşvik eder ve kolaylaştırır. Grup üyeleri hedef başarıları pozitif olarak ilişkilendirildiğinde var olur. Grup üyeleri, hedeflerine ulaşabileceklerini ancak ve ancak gruptaki diğerlerinin de hedeflerine ulaşmasına bağlı olduğunu bilirler (D.W. Johnson, R.T. Johnson, Smith, 2013, s.4). Böylece tüm grup üyelerinin bir öğrencinin başarısının gruptaki diğer öğrencilerinin başarılarına bağlı olması “kazan-kazan” durumunu ortaya koymaktadır (Borich, 2014, s.359). Olumlu bağımlılık, grubun her üyesinin öğrenmesi için tüm üyelerin sorumluluklarını yerine getirmeleridir (Bayrakçeken, Doymuş, Doğan, 2015, s.3). İşbirliği öğrenme yöntemleri uygulandığı gruplarda öğrenciler birlikte öğrenmelerinin başarılarını artırdığını bir üyenin öğrenmeyi gerçekleştiremediğinde birlikte kaybettiğini ve grup ödülüne birlikte ulaşmalarını gerektirir. Olumlu bağımlılıkta işbirliği öğrenme yönteminin en önemli ilkesi yapmaktadır.

Bireysel Değerlendirebilirlik

Her bir öğrencinin performansının ayrı değerlendirilmesidir (D.W. Johnson, R.T. Johnson, Holubec, 2016, s.10). Her üyenin katkısının nitel ve nicel olarak değerlendirilmesi ve sonuçların bireylere ve gruba yansıtılmasıdır (Aydın, 2019, s.92). Grup başarısı bireylerin tek tek öğrenmesine bağlıdır. Bu durumda olumlu bağımlılığın sağlanmasıyla grup üyelerinin amaçlarına ulaşmak için birbirlerine yardımcı olmaktadırlar. Öğretmen ise burada her bir öğrencinin başarı düzeyini değerlendirmektedir (Açıkgöz, 2003, s.343).

Yüz Yüze (Destekleyici) Etkileşim

Grup çalışmaları grup üyelerinin etkileşimine bağlı yapılır. Her bir üye; grup arkadaşlarına akıl yürütme, destekleme, yardım etme, en önemlisi öğrenme ve sonuçları her bir üyeye geri bildirim olarak sağlarlar. Grubun hedeflerine ulaşması için meydan okurlar, birbirlerini alkışlar ve cesaretlendirirler (Li ve Lam, 2015, s.4). 2-4 kişilik

gruplarda işbirliği yapıldığında akran etkileşimlerini en üst düzeye çıkartmaktadır (Jacobs, 2004). Bu durumlar grup üyeleri arasında yüz yüze etkileşimi en üst düzeye çıkartır.

Sosyal Beceriler

Bireylerin farklı özellikleri ile bir arada çalışması, karşısındakini dinlemesi, bildiklerini paylaşması, grup üyelerinin birbirlerini desteklemesi; liderlik, karar verme, güven oluşturma, iletişim ve çelişkiyle baş etme yeteneklerine sahip olmalarıdır. Bu beceriler sosyal beceriler, işbirliği becerileridir (Aydın, 2019, s.92). İşbirlikli öğrenme sınıflarında öğrencilerin fikirleri eleştirebilme, öz güven geliştirme, duygudaşlık yapabilme, başkalarına güvenme, iyi ilişkiler kurabilme gibi sosyal beceriler kazanmalarına uygun planlama yapılmalıdır. (Bayrakçeken, Doymuş, Doğan, 2015, s.4). Öğrenciler birbirlerini tanımıyor, birbirleri ile etkili iletişim kuramıyor ve birbirlerine güvenmiyorlarsa grup başarısı düşer. Bu nedenle öğretmen sosyal beceri ve yetenekleri öğrencilere öğretmeli ve onları motive etmelidir (Erdamar, 2007).

Grup Sürecinin Değerlendirilmesi

Grup sürecinin değerlendirilmesi grup etkinliğinin sonunda, grup üyelerinin hangi davranışlarının istendik yönde katkı getirip getirmediği, hangi davranışların sürmesi, hangilerinin değiştirilmesi gerektiğinin ortaya konulmasıdır (Açıkgöz, 1992, s.12).

Eşit Başarı Fırsatı

Burada her öğrencinin eşit derecede çaba göstermesi ve her öğrencinin katkısının değerlendirilmesidir. Özel puanlama yöntemi ile uygulanmaktadır (Açıkgöz, 2003, s.344). Değerlendirme ölçütleri her öğrencinin grubuna önemi eşit derecede katkı sağlaması olmasıdır. Düşük başarılı öğrenciler de yüksek başarılı öğrenciler kadar eşit fırsata sahip olmalıdır (Aydın, 2019, s.92).

Grup Ödülü / Ortak Ürün

İşbirlikli öğrenme etkinlikleri farklı düzenlenmelidir ki sadece grup üyeleri, grup başarılı olunca başarılı olmalıdırlar (Açıkgöz, 2009, s. 174). Ödül, grup

elemanlarını olumlu yönde teşvik eder, araştırmaları için birbirlerine yardım etmelerini sağlar. Grup ödülü öğrenciler arasında rekabet ve yarışma ortamı sağlar. Aynı zamanda öğrencilerin motivasyonlarını artırır. Çalışma sonunda birinci gruba ödül verilir. Ölçütleri karşılayan diğer gruplara ise farklı ödüller verilerek bir sonraki çalışma için istekli olmaları sağlanabilir. Çalışmada tüm gruplar başarılı olmuş ise sınıfın tümü ödüllendirilir (Bayrakçeken, Doymuş, Doğan, 2015, s.5).

İşbirlikli Öğrenme Teknikleri

Yıllarca farklı konu ve alanlarda yapılan denemeler sonucunda farklı işbirliğine dayalı öğrenme yöntemlerini çıkarmıştır. Ortaya çıkan her yöntem, her ders için uygulanmayabilir ve işbirliğine dayalı öğretme yöntemi her konu içinde geçerli değildir. Bunun için yapılması gereken ders öğretmenin hangi alan için hangi yöntemin uygun olabileceğini iyi bilmesi gerekir (R. Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak, H. Efe, 2008, s.22).

İşbirlikli öğrenme modelinde kullanılan bazı yöntem ve teknikleri şu şekilde sıralayabiliriz.

1. Birlikte Öğrenme
2. Öğrenci Takımları-Başarı Bölümleri (ÖTBB)
3. Takım-Oyun-Turnuva (TOT)
4. Takım Destekli Bireyselleştirme (TDB)
5. Birleştirilmiş İşbirlikli Okuma ve Kompozisyon (BİOK)
6. Grup Araştırması
7. İşbirliği-İşbirliği
8. Birlikte Soralım Birlikte Öğrenelim (BSBÖ)
9. Jigsaw (Birleştirme) Teknikleri

10. Akademik Çelişki (Açıkgöz, 1992, s.16-74).

Bu tekniklerin hepsinin ortak özelliği işbirlikli öğrenme ilkelerinin uygulanmasıdır. Bu teknikleri birbirinden ayıran farklar ise grup içinde işbirliğini sağlama şekilleri ve öğrenme yaşantıları açısından farklılık içermeleridir.

İşbirlikli Öğrenmenin Avantajları

1. İşbirlikli öğrenmenin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerinde olumlu etkileri vardır.
2. İşbirlikli öğrenme; akademik başarıyı, karmaşık üst düzey öğrenmeleri artırmakta ve bilgi transferini kolaylaştırıp hatırd tutmayı artırmaktadır.
3. Öğrenciler, işbirliği sayesinde grup içinde çalışma becerileri kazanarak, gelecekteki iş ve aile yaşamına hazırlamaktır ve böylece sosyal becerileri gelişir.
4. İşbirlikli öğrenme öğrencilerin derse katılımını artırır ve okula karşı olumlu tutumlar geliştirir.
5. İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin öz saygılarını geliştirir ve üstün nitelikli öğrenci modeli geliştirir.
6. Öğretmenin yükü hafifler ve yardıma gereksinim duyan öğrencilerle ilgilenilebilir ve öğrenme güçlüğü, eksikliğini anında giderme fırsatı bulabilmektedir.
7. İşbirlikli öğrenmenin uygulanması özel düzenlemeler ve harcamalar gerektirmez.
8. İşbirlikli öğrenme, öğretimin bireyselleştirilmesini kolaylaştırmaktadır.
9. İşbirlikli öğrenme kullanışlı bir yöntemdir.
10. İşbirlikli öğrenmenin maliyeti düşüktür (Açıkgöz, 1992; Aydın, 2019; Bayrakçeken, Doymuş, Doğan, 2015).

İşbirlikli öğrenmenin sonuncunda öğrencilerde tutum ve değer yargıları gelişir. Öğrenciler birbirlerine karşı alternatif, perspektif bakış açıları sunar. Öğrencilere tutarlı ve bütüncül kimlik oluşturur (Borich, 2014, s.356).

İşbirlikli Öğrenmenin Dezavantajları

İşbirlikli öğrenme(nin) her türlü soruna çözüm üretebileceği düşünülmemelidir. İşbirlikli öğrenme ne kadar etkili olursa olsun sorunlara öğretim yönteminin getirebileceği kadar çözüm getirebilir. Öğretim ortamında yer alan öğretim yöntemi dışındaki etkenlerin rolü unutulmamalıdır. İşbirlikli öğrenme her konu ve gruplara uygun olamayabilir (Açıkgöz, 2003, s.337).

Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (Student Teams Achivement Divisions)

Bu yöntem, Johns Hopkins üniversitesinde Robert Slavin ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Slavin, 1999, s.75). Öğrenci takımları başarı bölümleri tekniği; matematik, yabancı dil, sosyal bilgiler, coğrafya ve harita becerileri gibi konu ve kavramların öğretiminde kullanılmaya uygun bir yöntemdir (Li ve Lam, 2015, s.15). Bireysel ya da rekabetçi hedef yapılarında küçük grupların kooperatif yapıya sahip, bireysel öğrenme, grup ödülü ile birlikte çalışma ve akademik başarıyı artırmada en tutarlı şekilde hedeflerin öğretiminde etkili olmaktadır (Sherman ve Thomas, 1986, s.169). Öğrenci takımları-başarı bölümleri yönteminin uygulandığı öğrencilerde önemli ölçüde kendine güvenme, dersi sevme, derse katılımı, ders öğretmenine ve diğer öğrencilere karşı olumlu davranışların önemli ölçüde arttığını göstermiştir (R. Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak, H. Efe, 2008, s.29). Bu tekniğin beş ögesi bulunur: sunum, takımlar, sınavlar, bireysel ilerleme puanları, takım ödülünden oluşmaktadır (Slavin, 1999).

Sunum veya tartışma yoluyla öğrenme materyali öğretmen tarafından sınıfa sunulur (Borich, 2014, s.369). Öğretmen sunumu dolaysız öğretim ya da düz anlatım şeklinde yapar. Sunum yapılırken görsel ve işitsel araçlar kullanılabilir. Öğretmen tarafından, öğrencilere hedefler doğrultusunda konunun öğrenilmesi ve çalışma yapıları, materyaller hakkında genel bilgi verilir (Aydın, 2011, s.96). Öğrencilerin mini sınavlarda başarılı olması için öğrenilecek konuya daha fazla ilgi göstermeleri sağlanır (R. Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak, H. Efe, 2008, s.29). Böylece öğrencilerin

sınavlarda başarılı olmalarının sağlanması ve sınav puanları ile takım puanlarını belirleyecektir (Aydın, 2011, s.96).

Gruplar: takımlar, cinsiyet, etnik köken ve öğrencilerin yetenek düzeyleri açısından olabildiğince heterojen olmalıdır. Grup üyeleri, dört veya beş öğrenciden oluşur. Grup üyeleri, öğrenme materyalinde ustalaşmak için akran yardımı ile birlikte çalışırlar. Ekip üyeleri çoğu zaman problemlerden ve çalışma yapraklarını kullanarak konuyla ilgili uzmanlaşarak grup üyeleri birbirlerini test ederler (Kagan, 1985, s.68-69). Bu şekilde bir gruba ait olma duygusu ve olumlu bağımlılık oluşmaktadır. Öğretmen, sunumu yaptıktan sonra takımlar verilen materyaller üzerinden çalışma yaparlar. Bu aşamada etkinlik düzenlenerek grup üyelerinin problemleri tartışması, yanıtları karşılaştırması ve grup arkadaşlarının yanlışlarını düzeltmelerini yaparlar (Açıkgöz, 2009, s.185).

Sınavlar: Öğrenciler, sunumlar ve takım çalışmalarını tamamladıktan sonra bireysel sınav yapılır (Aydın, 2011, s.97). Sınavlar sırasında birbirlerine yardım engellenir. Buradaki amaç bireyselliğin sağlanmasıdır (R. Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak, H. Efe, 2008, s.29).

Bireysel ilerleme puanları: Bu uygulamanın amacı her öğrenci için ulaşabileceği amaç belirlenmesidir. Öğrenciler bir diğer sınavlardan aldıkları puanın üstüne başarı gösterirlerse puan alırlar. Böylece her öğrenci grubuna eşit derecede katkıda bulunabilirler fakat önceki sınavlarına göre gelişim sağlayamazsa grup puanına katkı gösteremez (Aydın, 2011, s.97).

Takım ödülü: Ödüller öğretmene bağlıdır. Yapılan sınavlar sonucunda en fazla gelişim sağlayan grup ödüllendirilir (R. Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak, H. Efe, 2008, s.29).

İşbirlikli öğrenme yöntemlerinden öğrenci takımları başarı bölümleri ve diğer tekniklerin son yıllarda yurt içinde (Koçyiğit, 2018; Bayık, 2016; Çalıklar, 2015; Korkmaz Toklucu, 2013; Arısoy, 2011; Gelici, 2011; Uysal, 2010; Aydın, 2009; Eskitürk, 2009; Bülbül, 2007; Babacan, 2006; Kılıç, 2006; Özbaş, 2006; Gökdağ, 2004; Özkal, 2000) çeşitli araştırmacılar tarafından çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca yurt dışında (Gillies, 2014; Johnson, Johnson, Smith, 2013; Wang, 2012; Thanh, Gilles,

Renshow, 2008; Johnson, Johnson, Stanne, 2000; Slavin, 1996) gibi araştırmacılar tarafından yapılan birçok araştırmada işbirlikli öğrenme yönteminin öğrenciler üzerinde etkili, olumlu ve kullanışlı bir öğrenme yöntemi olduğunu göstermektedir.

Takım-Oyun-Turnuva (Team-Game-Tournament)

Takım-oyun-turnuva tekniği De Vries ve Slavin tarafından geliştirilmiştir (Açıkgöz, 1992, s.35). TOT tekniği ile ÖTBB tekniği ile aynı formata sahiptir (Borich, 2014, s.369). Takım-oyun-turnuva tekniğini ÖTBB'lerinden ayıran yanı sınavlar yerine akademik oyunların kullanılmasıdır (Slavin, 1991, s.10). TOT, eğitici turnuvalar ve 4-5 üyeli öğrenci gruplarından oluşur. Öğrenciler takımlara atanırken yetenek seviyeleri, cinsiyet ve teknik köken bakımından heterojen gruplar oluşturulur (Slavin, 1980, s.319). Buradaki amaç akademik yeteneğin bir kesitini yansıtmaktır (Sharan, 1980, s.245). Grubun görevi, üyelerini görevlerde başarılı olmaya hazırlamaktır. Öğretmen sınıfa sunum ve çalışma kâğıtlarını anlatır sonra gruplara çalışma kâğıtlarını dağıtır. Takımlar grup üyeleri ile birlikte çalışarak birbirlerini turnuvaya hazırlarlar (Slavin, 1980, s.319). Turnuva her gruptan aynı akademik başarı düzeyinde bulunan üyeler arasında yapılır. Grup üyeleri takımlarına puan kazanmak için yarışır. Turnuvadaki başarı gösteren oyuncular daha sonraki turnuvada daha iyi bir turnuva grubuna, başarı gösteremeyen üyeler bir alt gruba geçerler. Öğrencilere kendi içinde ilerleme olanağı sağlanmış olur (Doymuş ve Doğan, 2011, s.153). Grup ödülü, bireysel başarılar göre verilir (Aydın, 2019, s.95)

İşbirlikli öğrenme tekniklerinin uygulandığı sınıflarda öğrenci başarısındaki artış öğrencilere aktif öğrenme sağlaması, motive etmesi gibi güçlü yanlarının etkin olduğunu göstermektedir (Artvinli, 2010). Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrenme yaşantılarında, değerlendirme ve pekiştirme süreçlerinde diğer tekniklere göre farklılıklar göstermektedir (Çalıklar ve Şimşek, 2017).

Sunum: Öğretmen tüm sınıfa konuyla ilgili kısa sunum yapar. Dersin konusu öğrencilere öğretilir. Çalışma kâğıtları ve ilgili materyaller öğrencilere tanıtılır (R. Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak, H. Efe, 2008, s.33).

Takımlar: ÖTBB'deki gibidir. Heterojen gruplar oluşur. Öğretmen tarafından çalışma kâğıtları öğrencilere dağıtılır. Grup üyeleri çalışma kâğıtları üzerinde çalışırken,

konuyla ilgili eksikliklerini birbirlerine yardım ederek öğretirler. Ders kitabı, yardımcı materyaller veya öğretmenden destek alabilirler (R. Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak, H. Efe, 2008, s.33-34).

Oyunlar: Sunum ve takımların çalışmalarındaki öğrenmeleri ölçmek üzere hazırlanmış konu ile ilgili soru kartlarından oluşur. Oyunlar, takımların temsilcilerinden oluşan üçer kişilik gruplarla oynanır. Oyunun ana teması bir dizi hazırlanan kartlardaki soruların cevaplandırılmasıdır. Öğrencilerden biri kart çeker ve karttaki numarayı karşılayan soruyu yanıtlamaya çalışır (Açıkgöz, 2009, s.192).

Oyun Kuralları: En büyük numarayı çeken öğrenci, ilk soruyu cevaplama hakkı elde eder. Soru sırası olan öğrenci cevabı yanlış tahmin ederse herhangi bir cezaya çarptırılmaz. Diğer üç öğrenci yanlış yaparsa kazandıkları numaralardan biri geri alınır. Soru cevaplandıktan sonra cevaplama sırası bir soldaki öğrenciye geçer. Takım puanlarının hesaplanması ve genel turnuva puanı hesaplanmasıdır (R. Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak, H. Efe, 2008, s.33-34).

Turnuva: Oyunların yer aldığı yapıdır. Genellikle haftanın sonunda sunumdan ve araştırmadan sonra yapılır. Birinci turnuva için takımların en iyisi olan üç öğrenci 1. turnuva masasına, başarı düzeyi ondan sonra gelen üç öğrenci 2. turnuva masasına, daha sonrakiler 3.,4... turnuva masalarına alınırlar. Amaç her masadaki akademik başarı düzeyine yakın olan takım öğrencilerini birbirleriyle yarıştırmaktır. Her öğrencinin gücü oranında takımına katkıda bulunması sağlanır. Birinci haftadan sonra öğrenciler kendi başarı düzeylerine göre masa değiştirirler. Başarısı yükselenler üst masalara, düşenler alt masalara geçerler. Başarısı değişmeyen aynı masada kalır (Açıkgöz, 1992, s.36).

Takım Ödülü: ÖTBB'deki gibidir (Açıkgöz, 1992, s.36). Turnuvanın sonunda kazanan grup ödüllendirilir.

Takım-oyun-turnuva tekniğinin olumsuz yönlerini aşabilmek için işbirliğinin hem takım içinde hem de takımlar arasında yapılması sağlanmalıdır. Bütün takımlar belirlenen öğrenme düzeyine ulaştığında tüm sınıfa ödül verilebilir (Bayrakçeken, Doymuş, Doğan, 2015, s.16).

İşbirlikli öğrenme yöntemlerinden TOT ve diğer tekniklerin son yıllarda yurt içinde (Yavuz Yılmaz, 2018; Çalıklar, 2015; Arısoy, 2011; Gelici, 2011; Maden 2011; Şen Şahin, 2011; Altınsoy, 2007; Çil, 2005) yapılan birçok araştırmada işbirlikli öğrenme yönteminin öğrenciler üzerinde etkili, olumlu ve kullanışlı bir öğrenme yöntemi olduğu görülmüştür. Fakat bazı çalışmalarda diğer tekniklerle yapıldığında aralarında anlamlı bir fark da bulunamamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın yöntem başlığı altında araştırmanın modeli, evren, örneklem ve çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıkları ve içeriği bulunmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli, “Araştırma amacına uygun ve ekonomik olarak, verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesi.”dir (Karasar, 1999, s.76).

Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara “tarama (survey) araştırması” denir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2016, s.14). Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan tarama araştırmaları geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili olarak görüşlerinin, tutumlarının alındığı, olgu ve olayların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır (Karakaya, 2014, s.59). Tarama araştırmalarının sahip olduğu özelliklerden birincisi, bu tür araştırmaların verilerinin farklı kaynaklardan toplanması ve araştırılan konuyla ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olunması nedeniyle geçerliliğinin yüksek olmasıdır. Bir diğer önemli özelliği ise verilerin çok fazla kişiden toplanmasıdır (Karakaya, 2014, s.60). Tarama araştırmalarında örneklemden evrene genelleme yapmak için veri toplamada yapılandırılmış görüşme formları ve anketler kullanılabilir (Creswell, 2017, s.13). Bu araştırma da tarama (survey) araştırması modeline uygun olarak hazırlanmış, nicel ve nitel veri toplama araçlarıyla karma yapıda planlanmıştır.

Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu

Evren (population), araştırma sonuçlarının genellemek istendiği elemanların bütünüdür (Karasar, 1999, s.109). Araştırma için evren (population, universe), soruları cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin (ölçümlerin) elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük gruptur. Araştırmada toplanacak verilerin analizi ile elde

edilecek sonuçların geçerli olacağı, yorumlanacağı grup olarak tanımlanır (Büyüköztürk ve diğerleri 2016, s.80).

Karasar'a (1999, s.110) göre, "Genel evren, soyut bir kavramdır; tanımlanması kolay fakat ulaşılması güç ve hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür." Bu nedenle araştırmanın genel evreni, Türkiye'deki coğrafya öğretmenlerinden oluşmaktadır. Fakat evrenin büyüklüğü ve ulaşılmasının zorluğu nedeniyle araştırmanın Tokat ilinde yürütülmesine karar verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, 2020-2021 eğitim öğretim yılında çalışma evreni olan Tokat il merkezi ve ilçelerinde görevli N=111 coğrafya öğretmeni görev yapmaktadır. (Bakınız: Ek-1)

Anket Uygulaması ve Örneklem Seçimi

Tokat il merkezi ve ilçelerinde 2020-2021 eğitim öğretim yılı itibarı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün belirlemiş olduğu farklı lise türleri mevcuttur. Bunlar; Genel Anadolu Liseleri, Mesleki Teknik Eğitim Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liseleri, Fen Liseleri ve Sosyal Bilimler Lisesi şeklindedir.

Nicel örneklem belirlemede küme örneklem alma modeli uygulanmıştır. Mevcut bulunan bu lise türlerinde görevli coğrafya öğretmenleri örnekleme alınmıştır.

Tokat ilinde 2020-2021 eğitim öğretim yılında görev yapan N=111 coğrafya öğretmeninden n=60 coğrafya öğretmeni anket uygulaması için örnekleme dahil edilmiştir.

Örnekleme dahil edilen katılımcı coğrafya öğretmenlerinin demografik özellikleri şu şekildedir:

Tablo 2. Anket Uygulanan Coğrafya Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	8	13,3
	Erkek	52	86,7
	Toplam	60	100,0
Hizmet Yılı	1-5	5	8,3
	6-10	12	20,0
	11-15	8	13,3
	16-20	10	16,7
	21-25	7	11,7
	25 ve üzeri	18	30,0
	Toplam	60	100,0
Öğrenim Durumu	Lisans	47	78,3
	Yüksek Lisans	13	21,7
	Doktora	0	0
	Toplam	60	100,0

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan 60 coğrafya öğretmenin cinsiyete göre; 52 erkek (%86,7) ve 8 kadın (%13,3) coğrafya öğretmeninden oluşmaktadır. Yine araştırmaya katılan 60 coğrafya öğretmenin meslekteki hizmet yıllarına göre dağılımı şu şekildedir: 5 öğretmen (%8,3) 1-5 yıl, 12 öğretmen (%20,0) 6-10 yıl, 8 öğretmen (%13,3) 11-15 yıl, 10 öğretmen (%16,7) 16-20 yıl, 7 öğretmen (%11,7) 21-25 yıl ve son olarak 18 öğretmen (%30,0) 25 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Araştırmaya katılan 60 coğrafya öğretmenin öğrenim durumlarının dağılımı ise; lisans mezunu 47 (%78,4), yüksek lisans mezunu 13 (%21,7) öğretmen şeklinde dağılım göstermektedir. Doktora mezunu coğrafya öğretmeni bulunmamaktadır.

Görüşme Uygulaması ve Örneklem Seçimi

Araştırmada nitel verilerin toplanmasında amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın nitel çalışma grubu, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Tokat il merkezi ve ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapan n=31 coğrafya öğretmenidir. Derinlemesine bilgi edinebilmek amacıyla Tokat il sınırları içerisinde ortaöğretim kurumlarında yer alan farklı lise türlerinde görevli coğrafya öğretmenleri nitel çalışma grubunu oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların genel özellikleri şu şekildedir:

Tablo 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Uygulanan Coğrafya Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	4	13
	Erkek	27	87
	Toplam	31	100.0
Hizmet Yılı	1-5	3	9,67
	6-10	5	16,12
	11-15	5	16,12
	16-20	6	19,35
	21-25	3	9,67
	25 ve üzeri	9	29,07
	Toplam	31	100.0
Öğrenim Durumu	Lisans	21	67,74
	Yüksek Lisans	10	32,25
	Doktora	0	0
	Toplam	31	100.0

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan 31 coğrafya öğretmenin cinsiyete göre; 27'si erkek (%87) ve 4'ü kadın (%13) öğretmenden oluşmaktadır. Yine araştırmaya katılan 31 coğrafya öğretmenin meslekteki hizmet yıllarına göre dağılımı şu şekildedir. 3 öğretmen (%9,67) 1-5 yıl, 5 öğretmen (%16,12) 6-10 yıl, 5 öğretmen (%16,12) 11-15 yıl, 6 öğretmen (%19,35) 16-20 yıl, 3 öğretmen (%9,67) 21-25 yıl ve son olarak 9 öğretmen (%29,07) 25 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Bu 31 coğrafya öğretmenin öğrenim durumlarının dağılımı bakıldığında ise sonuçlar şunlardır: lisans mezunu 21 (%67,74), yüksek lisans mezunu 10 (%32,25) öğretmen şeklinde dağılım göstermektedir. Ayrıca çalışma grubu içerisinde, doktora mezunu coğrafya öğretmeni bulunmamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bilimsel araştırmalarda amaç doğru ve güvenilir bir sonuca ulaşabilmek için doğru kaynaktan doğru bilgiyi elde etmektir. Bu doğru bilginin kimden ve hangi teknikle toplanacağı da oldukça önemlidir (Cemaloğlu, 2014, s.133).

Anket Formu ve Geliştirilme Süreci

Önceden belirli tekniklerle belirlenmiş örneklem grubuna araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan soruları sorarak yapılan veri toplama tekniğine “anket” denir. Anketler yazılı veri toplama tekniği olarak da tanımlanmıştır. Anketler, sosyal bilimlerde gözlemleri standartlaştırmak üzere başvuru araçlarıdır (Cemaloğlu,

2014, s.136). Ayrıca eğitimde bir araştırma konusu üzerinde kişilerin düşüncelerini belirlemek istendiğinde en çok tercih edilen veri toplama aracı olarak anketler kullanılır (Metin, 2014, s.164). Bu çalışmada nicel veri toplama aracı olarak “İşbirlikli Öğrenme Yöntem ve Tekniklerinden Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB) Tekniği ile Takım-Oyun-Turnuva (TOT) Tekniği Anketi” formu hazırlanmıştır.

Araştırmanın konusuna uygun olarak öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Anket formu problem cümlesi ve alt problemlerin amacına uygun şekilde beş ana başlık belirlenmiştir. Belirlenen ana başlıklara uygun olarak 40 soruluk anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formu uzman görüşü için iki coğrafya alan ve iki eğitim bilimleri uzmanına gönderilerek uzman görüşleri alınmıştır. Ayrıca sorular hazırlanırken alanında uzman iki coğrafya öğretmenin görüşleri de alınmıştır. Anket formunda bazı maddelerin düzeltilmesi önerilmiş, bazı maddeler çıkartılmıştır. Önerilere bağlı olarak işbirlikli öğrenme ile TOT ve ÖTBB tekniklerine yönelik hazırlanan 28 madden oluşan anket formuna son şekli verilmiştir.

Formun en son şekli;

A. Kişisel bilgiler,

B. İşbirlikli öğrenme yönteminin coğrafya öğretmenlerince bilinirliğine dair maddelere bağlı 5 soru,

C. İşbirlikli öğrenmeye yönelik genel maddeler bağlı 7 soru,

D. Öğrenci takımları başarı bölümleri (ÖTBB) tekniğine yönelik maddelere bağlı 8 soru,

E. Takım-oyun-turnuva (TOT) tekniğine yönelik maddelere bağlı 8 sorudan oluşturulmuştur.

İşbirlikli Öğrenme Yöntemi ve Tekniklerinden Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB), Takım-Oyun-Turnuva (TOT) Tekniklerine Yönelik Anket” formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Bu formun bir örneği Ek-2’de verilmiştir.

Görüşme Formu ve Geliştirilme Süreci

Görüşme toplumbilimcilerin sıklıkla başvurdukları tekniklerdendir. Görüşme yapısı bakımından yapılandırılmamış, yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme olarak üç türde bulunur (Cemaloğlu, 2014, s.149).

Bu araştırmada nitel veri toplama aracı olarak “İşbirlikli Öğrenme Yöntemi ve Tekniklerinden Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB), Takım-Oyun-Turnuva (TOT) Tekniklerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” hazırlanmıştır.

Yine anket geliştirilme sürecinde olduğu gibi araştırmanın konusuna uygun literatür taraması yapılmıştır. Araştırmanın problem cümlesi ve alt problemlerin amacına ve işbirlikli öğrenme TOT ile ÖTBB tekniklerine uygun şekilde 10 sorudan oluşturulmuştur. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu uzman görüşü için iki coğrafya alan ve iki eğitim bilimleri uzmanına gönderilerek uzman görüşleri alınmıştır. Ayrıca sorular hazırlanırken alanında uzman iki coğrafya öğretmeninin görüşleri de alınmıştır. Uzman önerilerine bağlı olarak bazı sorular düzeltilmiştir. Bazı sorular çıkartılmış ve araştırmanın amacına uygun 7 soru oluşturulmuştur.

Sorular özellikle araştırmanın amacını açıklayabilen, çalışmanın amacına uygun görüşmeleri belirli çerçevede tutan görüşmeciler için esnek ve genişlik içeren şekilde oluşturulmuştur. Bütün öneriler ve uzman görüşleri dikkate alınıp gerekli düzenlemeler yapılarak “İşbirlikli Öğrenme Yöntemi ve Tekniklerinden Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB), Takım-Oyun-Turnuva (TOT) Tekniklerine Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” tamamlanmıştır. Görüşme formu Ek-3’te verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasına resmi kurumlardan gerekli izinler alınarak başlanmıştır. Ek-4’te izin belgeleri verilmiştir. Belirlenen farklı lise türlerindeki okullarda görevli coğrafya öğretmenlerine ulaşılmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce belirlenen okullar tek tek aranarak öğretmenlerle uygun zamanlarda randevu oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından görüşmeler, Covid-19 şartlarına uygun tedbirler alınarak açık ve geniş hava almaya uygun mekânlarda yüz yüze görüşmeler olarak yapılmıştır. Yüz yüze görüşme imkanının olmadığı yerlerde çevrimiçi olarak internet ve online uygulamalar üzerinden yapılmıştır.

Görüşmelerde araştırmacı işbirlikli öğrenme yönteminden ÖTBB ve TOT teknikleri ve coğrafya konularında kullanılması hakkında her bir görüşülen öğretmene konu ile ilgili sunum yapılarak ilgili tekniklerin tanıtımını yapılmış ve bilgi verilmiştir. Yapılan bilgilendirme ışığında, katılımcıların sunum öncesi ve sonrasında düşüncelerini

belirlemek amacıyla anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu katılımcılara uygulanmıştır.

Anket Verilerinin Toplanması

Nicel verilerinin toplanmasında farklı lise türlerinde görevli bulunan n=60 coğrafya öğretmeni ile yapılan görüşmelerde pandemi şartlarına uygun şekilde konu ile ilgili sunum yapılarak ilgili tekniklerin tanıtımı yapılmıştır. Yüz yüze görüşmenin sağlanmadığı katılımcılara çevrimiçi olarak online uygulamalardan yararlanarak ulaşılmıştır. Yapılan bilgilendirmenin sonunda katılımcılara anket formu uygulanmıştır. Bu görüşmeler ortalama 15 dakikada tamamlanmıştır. Araştırmanın nicel veri toplama aşaması böylelikle tamamlanmıştır.

Görüşme Verilerinin Toplanması

Nitel verilerin toplanmasında yine farklı lise türlerinden en az bir coğrafya öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler ortalama 20 dakikada tamamlanmıştır. Burada amaç alt problemlere yönelik derinlemesine bilgi toplamaktır. Tekrarlar ve benzer cevapların verilmesine bağlı olarak doygunluğa ve yeterli sayıya (n=31) ulaşıldığı düşünülmüş ve görüşmeler sonlandırılmıştır. Böylece nitel veri toplama aşaması da bu şekilde tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Tarama araştırmaları betimleyici bir doğaya sahip oldukları için bu araştırmalarda çoğunlukla ortalama, ortanca, mod, ranj, varyans, standart sapma, basıklık ve çarpıklık gibi betimsel istatistikler kullanılır. Veri toplama sürecinde elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra araştırmacının amacına uygun olarak istatistiksel yazılımlar yardımı ile çözümlenir (Özdemir, 2014, s.88).

Anket Verilerinin Analizi

Araştırmanın amacına uygun olarak nicel veriler SPSS (Statistical Package For The Social Sciences) istatistik programı ile frekans ve yüzde değerlerine göre analiz edilerek çözümlenmiştir.

Görüşme Verilerinin Analizi

Nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler, özetlenip ve yorumlanmıştır.

Analizde elde edilen bulgular düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktadır. Elde edilen veriler bu amaçla sistematik ve açık bir biçimde betimlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.239). Veriler, tablolar şeklinde oluşturularak frekansları verilmiştir. Böylece verilerin anlaşılması kolaylaştırılmıştır. Ayrıca verilen yanıtlar da doğrudan alıntılar şeklinde bulgulara yansıtılmıştır. Verilerin analizinde katılımcıların isimlerine yer verilmemiş, (Ö) şeklinde kısaltılarak belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğretim yöntemi teknikleri olan “öğrenci takımları başarı bölümleri” ve “takım oyun turnuva” tekniklerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Anket ve görüşme formu yardımıyla toplanan veriler, bulgular bölümüne yansıtılmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Birinci Alt Problem: Coğrafya öğretmenlerinin kendilerine yapılan işbirlikli öğrenme yöntemi tanıtımı ve bilgilendirmesi öncesinde işbirlikli öğrenme yöntemi hakkındaki düşünceleri nasıldır?

Bu alt problemin amacı, anket ve görüşme formu yardımıyla işbirlikli öğrenme yöntemi hakkındaki öğretmen ön bilgi ve görüşlerini tespit etmektir. Alt problem dâhilinde anket ve görüşme formu ile toplanan bulguların ilgili bölümleri bulgulara yansıtılmıştır. Bu bulgular, hem nicel hem de nitel yapıdadır. Tablo 4, 5, 6 şeklinde gösterilmiştir.

a- Anket formundan elde edilen bulgular şunlardır:

Tablo 4. Coğrafya Öğretmenlerinin Kendilerine Yapılan Tanıtım Öncesi İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Hakkındaki Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

MADDELER	1 = Evet		2 = Kısmen		3 = Hayır		Toplam	
	1		2		3			
	f	%	f	%	f	%	f	%
1) İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili yeterli ön bilgiye sahibim.	23	38,3	32	53,3	5	8,3	60	100
2) İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili aldığım eğitim (üniversite, KPSS, hizmet içi eğitim vb.) coğrafya derslerimde bu yöntemi uygulayabilmem için yeterlidir.	19	31,7	31	51,7	10	16,7	60	100
3) İşbirlikli öğrenme yöntemi hakkında fikir sahibi olsam da yöntemi uygulamaya yönelik kendimi yeterli hissetmiyorum.	12	20,0	23	38,3	25	41,7	60	100
4) İşbirlikli öğrenme yönteminin diğer öğretim yöntem ve tekniklerinden bir farkının olduğunu düşünmüyorum.	12	20,0	23	38,3	25	41,7	60	100
5) Genel olarak işbirlikli öğrenme yönteminin coğrafya derslerine çok uygun olduğunu düşünüyorum.	3	5,0	16	26,7	41	68,3	60	100

Anket formu verilerinden elde edilen (Bakınız: Ek 2 Anket Formu B Bölümü Maddeleri) ve Tablo 4’te özetlendiği gibi coğrafya öğretmenlerinin tanıtım yapılmadan önce

işbirlikli öğrenme yöntemi hakkındaki görüşleri ölçülmeye çalışılmıştır. İlk soru, işbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili mevcut ön bilgi durumlarına ilişkindir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; evet (%38,3), kısmen (%53,3), hayır (%8,3) yanıtlarını vermişlerdir.

Anket formundaki ikinci soruya göre işbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili alınan eğitimin (*üniversite, KPSS, hizmet içi eğitim vb.*) coğrafya derslerinde uygulanabilirliğini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; evet (%31,7), kısmen (%51,7), hayır (%16,7) yanıtlarını vermişlerdir.

Anket formundaki üçüncü soruya göre işbirlikli öğrenme hakkında fikir sahibi olsam da yöntemi uygulama için kendini yeterli hissedip hissetmemeyi ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; evet (%20,0), kısmen (%38,3), hayır (%41,7) yanıtlarını vermişlerdir.

Anket formundaki dördüncü soruya göre işbirlikli öğrenme yönteminin diğer öğretim yöntem ve tekniklerinden bir farkının olup olmadığını ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; evet (%20,0), kısmen (%38,3), hayır (%41,7) yanıtlarını vermişlerdir.

Anket formundaki beşinci soruya göre genel olarak işbirlikli öğrenme yönteminin coğrafya derslerine çok uygun olup olmadığını ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; evet (%5,0), kısmen (%26,7), hayır (%68,3) yanıtlarını vermişlerdir.

b- Görüşme formundan elde edilen bulgular şunlardır:

Görüşme formu verilerinden elde edilen (*Bakınız: Ek 3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, Görüşme Sorusu 1 ve Görüşme Sorusu 2*) ve Tablo 5 ve Tablo 6'da özetlendiği gibi coğrafya öğretmenlerinin tanıtım yapılmadan önce işbirlikli öğrenme yöntemi hakkındaki görüşleri, görüşme formu ile de ölçülmeye çalışılmıştır. Görüşme formundan elde edilen bulgular şunlardır:

GÖRÜŞME SORUSU 1: İşbirlikli öğrenme yöntemi hakkında bilgi sahibi misiniz? Derslerinizde hiç kullandınız mı? Eğer kullanıyorsanız, ne sıklıkta tercih ettiğiniz bir yöntem? Kullanmayı düşünür müsünüz?

Tablo 5. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Hakkındaki Düşüncelerinin Frekans Değerleri (n=31)

İşbirlikli Öğrenme Hakkında Ön Bilgi Sahibi Olmaya İlişkin Görüşler	f
Evet, sahibim.	18
Kısmen, sahibim	5
Hayır, sahip değilim.	8
İşbirlikli Öğrenmenin Kullanılma Durumuna İlişkin Görüşler	f
Evet, kullanıyorum.	9
Kısmen, kullanıyorum.	12
Hayır, kullanmıyorum.	10

Tablo 5’de özetlendiği gibi coğrafya öğretmenlerinin tanıtım yapılmadan önce birinci görüşme sorusuna verdikleri cevaplar, işbirlikli öğrenme yöntemi hakkında bilgi sahibi olma düzeyleri ve bu yöntemi derslerde kullanımlarına ilişkin yanıtlar gruplandırılmıştır. İşbirlikli öğrenme hakkında ön bilgi sahibi olmaya ilişkin coğrafya öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde “evet sahibim” cevabını verenlerin frekans değeri 18, “kısmen sahibim” cevabını verenlerin frekans değeri 5, “hayır sahip değilim” cevabını verenlerin frekans değeri 8 şeklindedir. İşbirlikli öğrenmenin derslerde kullanılma durumuna ilişkin veriler ise “evet kullanıyorum” cevabını verenlerin frekans değeri 9, “kısmen kullanıyorum” cevabını verenlerin frekans değeri 12, “hayır kullanmıyorum” cevabını verenlerin frekans değeri 10 şeklindedir. Bu konuda öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

“...Evet, bilgi sahibiyim. Eğitim ve öğretim yılı içerisinde öğrencilerimizi gruplara ayırarak uygun konularda işbirlikli öğrenme yöntemini uyguluyoruz.”(Ö21)

“...Evet, bilgi sahibiyim. Sık olmasa da derslerimde uygulamaya yer veriyorum.”(Ö1)

“... Evet, bilgi sahibiyim. Derslerimde kullanıyorum.”(Ö3)

“...Bilgi sahibiyim. Derslerimde ara sıra kullanıyorum ve derslerin konusuna göre kullanılması değişmektedir.”(Ö26)

“...Bilgi sahibiyim. Akranlar arasında sosyalleşmeyi sağlayarak grup üyelerinin birbirlerinin öğrenmelerini sağlamaktadır. Uygun konularda kullanmaktayım.”(Ö4)

“...Bilgi sahibiyim ve sık olamamakla birlikte derslerimde kullanımına yer veriyorum.”(Ö12)

“... Evet. Ayda en az iki defa öğrencilerin akademik başarısı ve ön bilgilerine göre derslerimde kullanmaktayım. Özellikle coğrafya derslerinin beşeri konularında daha sık kullanıyorum. Coğrafyanın fiziki konularında öğrencilerin ön bilgi düzeyine göre sık yer veremiyorum.”(Ö10)

“...Evet. Derslerimde zaman zaman kullanmaktayım. Haftalık ders saatinin sınırlı olması işbirlikli öğrenme yönteminin kullanımını engellemektedir.”(Ö27)

“... Evet, bilgi sahibiyim. Derslerimde kullanıyorum.”(Ö17)

“...Coğrafya derslerinde özellikle 11-12. sınıflarda işbirlikli öğrenme yöntemini sıklıkla kullanmaktayım.”(Ö5)

“...Coğrafya derslerimde işbirlikli öğrenme yöntemine sıklıkla yer vermekteyim.”(Ö6)

“...Coğrafya derslerinin konularına göre kısmen kullanmaktayım.”(Ö29)

“...İşlenen konuya göre değişmektedir ve derslerimde kısmen yer vermekteyim.”(Ö25)

“...Derslere uygulanılmasında fiziki faktörler ve sınıf mevcudunun çok fazla olması öğrencilerin amacından uzaklaşarak dersten kopmasını sağlar. Bu yüzden derslerimde kısmen yer vermekteyim.”(Ö18)

“...Coğrafya derslerinde genellikle konuların yetiştirme ve vakit sınırı olmaktadır. Bu yüzden kısmen uygulamaktayım.”(Ö14)

“...Kısmen yer vermekteyim. Çeşitli zorluklar ve fiziki şartlara bağlı olarak fazla coğrafya derslerimde yer veremiyorum.”(Ö19)

“...Coğrafya derslerinde konuları anlatırken İşbirlikli öğrenme yöntemini kullanmadım.”(Ö2)

“...Coğrafya derslerinde İşbirlikli öğrenme yöntemini uygulamadım.”(Ö7)

“...Derslerimde tekniği hayır kullanmadım.”(Ö22)

GÖRÜŞME SORUSU 2: İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili bir eğitim aldınız mı? (Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva özelinde de olabilir.) Eğitimi ne şekilde aldınız? (Üniversite eğitimi sırasında, KPSS vb. hazırlığı sırasında, Hizmet içi eğitim dâhilindeki eğitimler vb. gibi)

Tablo 6. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi İle İlgili Eğitim Alma Durumlarına İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=31)	
Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri	f
Evet, aldım.	17
Hayır, almadım.	14

Tablo 6 şeklinde özetlenen, coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme yöntemi hakkında tanıtım öncesi eğitim düzeyine ilişkin ikinci görüşme sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme yöntemine ilişkin eğitim alma durumları birbirine oldukça yakındır. “Evet, aldım” cevabını verenlerin frekans değeri 17, “Hayır, almadım” cevabını verenlerin frekans değeri 14 şeklindedir. İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili herhangi bir eğitim almaları ile ilgili bir kısım coğrafya öğretmenin lisans derslerinde, bir kısmının yüksek lisans eğitimi sırasında, diğer bir kısmının ise KPSS hazırlığında eğitim aldığı belirlenmiştir. Bu konuda coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şunlardır:

“...İşbirlikli öğrenme yöntemini, üniversite eğitimi sırasında almıştım.”(Ö26)

“...Üniversite eğitimim sırasında “özel eğitim metotları” dersinde işbirlikli öğrenme yöntemleri ile ilgili eğitim almıştım.”(Ö27)

“...İşbirlikli öğrenme yöntemini üniversite eğitimim sırasında ve KPSS kurs ve çalışmalarında öğrendim.”(Ö24)

“...İşbirlikli öğrenme yöntemlerini yüksek lisans eğitimim sırasında aldım.”(Ö21)

“...İşbirlikli öğrenme yöntemlerini pedagojik formasyon eğitimim sırasında aldım.”(Ö14)

“...İşbirlikli öğrenme yöntemlerini, KPSS çalışmalarında öğrendim.”(Ö3)

“...İşbirlikli öğrenme yöntemlerini KPSS çalışmalarında ve pedagojik formasyon eğitimim derslerinde aldım.”(Ö18)

“...İşbirlikli öğrenme yöntemleri ile ilgili herhangi bir eğitim almadım. Kendi araştırmalarım ile öğrendim.”(Ö25)

“...İşbirlikli öğrenme yöntemleri ile ilgili herhangi bir eğitim almadım.”(Ö17)

“...İşbirlikli öğrenme yöntemleri ile ilgili eğitim almadım.”(Ö22)

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada coğrafya öğretmenlerine, işbirlikli öğrenme yöntemi tanıtımı sonrasında yönteme ilişkin düşüncelerini ölçmeye yönelik sorular da yöneltilmiştir. Hem anket hem de görüşme formu sorularını içeren bu sorular, ikinci alt problem ve alt başlıkları şeklinde teze yansıtılmıştır. İkinci alt problem ve alt başlıkları şu şekildedir:

İkinci Alt Problem: Coğrafya öğretmenlerinin kendilerine yapılan işbirlikli öğrenme yöntemi tanıtımı ve bilgilendirmesi sonrasında işbirlikli öğrenme yöntemi hakkındaki düşüncelerinde bir farklılık var mıdır?

Bu alt problem kendi içerisinde üç alt başlıktan oluşmaktadır. Bunlar:

a- İşbirlikli öğrenmeye yönelik genel bakışta anket verilerine göre farklılık var mıdır?

b- ÖTBB ve TOT tekniklerinin değerlendirilmesi ile ilgili anket verilerine göre farklılık var mıdır?

c- Coğrafya öğretmenlerinin ÖTBB ve TOT tekniklerinin değerlendirilmesi ile ilgili görüşme formu verilerine göre görüşlerinde farklılık var mıdır?

İkinci Alt Problem ve alt başlıklarından elde edilen bulgular şu şekildedir:

a- İşbirlikli öğrenmeye yönelik genel bakışta anket verilerine göre farklılık var mıdır?

Bu alt başlık bulguları, anketten elde edilmiştir. (Bakınız: Ek 2 Anket Formu C Bölümü Maddeleri) Bulgular Tablo 7’de özetlenmiştir.

Tablo 7. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenmeye Yönelik Genel Bakışlarına İlişkin Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

MADDELER	1 = Hiç Katılmıyorum		2 = Katılmıyorum		3 = Kısmen Katılıyorum		4 = Katılıyorum		5 = Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	1		2		3		4		5			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
6) İşbirlikli öğrenme yöntemi öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirir.	0	0,0	0	0,0	4	6,7	38	63,3	18	30,0	60	100
7) İşbirlikli öğrenme yöntemi çağdaş bir öğrenme şekli olarak; bağımsız öğrenmeyi teşvik eder, öğrencinin kendi kendine ve grupla öğrenmesine katkı sağlar.	0	0,0	0	0,0	5	8,3	32	53,3	23	38,3	60	100
8) Diğer öğretim yöntemlerine nazaran işbirlikli öğrenmenin üstün tarafları bulunmaktadır.	0	0,0	1	1,7	25	41,7	25	41,7	9	15,0	60	100
9) İşbirlikli öğrenme, destekleyici bir öğrenme yöntemi olarak her zaman kullanılmaya müsaittir.	0	0,0	2	3,3	18	30,0	27	45,0	13	21,7	60	100
10) İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin (güdü, kaygı, tutum vb.) gelişmesine olumlu katkılar sağlar.	0	0,0	0	0,0	6	10,0	38	63,3	16	26,7	60	100
11) Genel olarak işbirlikli öğrenme yönteminin coğrafya konularının öğretilmesinde her zaman kullanılmaya uygundur.	0	0,0	6	10,0	31	51,7	19	31,7	4	6,7	60	100
12) İşbirlikli öğrenme yöntemine yönelik, coğrafya öğretmenlerine verilebilecek hizmet içi eğitim çalışmalarının, coğrafya konularının öğretiminde olumlu katkılar sağlayacağına inanıyorum.	0	0,0	0	0,0	12	20,0	27	45,0	21	35,0	60	100

Tablo 7’de özetlendiği gibi coğrafya öğretmenlerinin tanıtım yapıldıktan sonra işbirlikli öğrenmeye ilişkin düşünceleri şu şekildedir. Anket formundaki altıncı soru; işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirmeye ne derece katkı sağlayacağına ilişkin olarak öğretmenlere yöneltilmiştir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%6,7), katılıyorum (%63,3), kesinlikle katılıyorum (%30,0) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)’dır.

Anket formundaki yedinci soru; işbirlikli öğrenme yönteminin çağdaş bir öğrenme şekli olup olmaması ve bağımsız öğrenmeyi teşvik edip, öğrencinin kendi kendine ve grupla öğrenmesine katkı düzeyinin ne ölçüde olduğuna ilişkin olarak öğretmenlere yöneltilmiştir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%8,3), katılıyorum (%53,3), kesinlikle katılıyorum (%38,3) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)’dır.

Anket formundaki sekizinci soru; diğer öğretim yöntemlerine nazaran işbirlikli öğrenmenin üstün taraflarının olup olmasına ilişkin olarak öğretmenlere yöneltilmiştir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; katılmıyorum (%1,7), kısmen katılıyorum (%41,7), katılıyorum (%41,7), kesinlikle katılıyorum (%15,0) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum yüzde değeri (%0,0)’dır.

Anket formundaki dokuzuncu soru; işbirlikli öğrenme, destekleyici bir öğrenme yöntemi olarak her zaman kullanılmaya müsait olup olmamasına ilişkin olarak öğretmenlere yöneltilmiştir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; katılmıyorum (%3,3), kısmen katılıyorum (%30,0), katılıyorum (%45,0), kesinlikle katılıyorum (%21,7) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum yüzde değeri (%0,0)’dır.

Anket formundaki onuncu soru; işbirlikli öğrenme, öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin (*güdü, kaygı, tutum vb.*) gelişmesine olumlu katkılar sağlar önermesine ilişkin olarak öğretmenlere yöneltilmiştir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%10,0), katılıyorum (%63,3), kesinlikle katılıyorum (%26,7) cevaplarını vermişlerdir. “Hiç katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” yüzde değerleri (%0,0)’dır.

Anket formundaki on birinci soru; genel olarak işbirlikli öğrenme yöntemi coğrafya konularının öğretilmesinde her zaman kullanılmaya uygundur önermesine ilişkin olarak öğretmenlere yöneltilmiştir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; katılmıyorum (%10,0), kısmen katılıyorum (%51,7), katılıyorum (%31,7), kesinlikle katılıyorum (%6,7) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum yüzde değeri (%0,0)'dır.

Anket formundaki on ikinci soru; işbirlikli öğrenme yöntemine yönelik, coğrafya öğretmenlerine verilebilecek hizmet içi eğitim çalışmalarının, coğrafya konularının öğretiminde olumlu katkı sağlayıp sağlamayacağına yönelik olarak öğretmenlere yöneltilmiş. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%20,0), katılıyorum (%45,0), kesinlikle katılıyorum (%35,0) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)'dır.

b- ÖTBB ve TOT tekniklerinin değerlendirilmesi ile ilgili anket verilerine göre farklılık var mıdır?

Bu alt başlık bulguları yine anketten elde edilmiştir. (Bakınız: Ek 2 Anket Formu D Bölümü ve E Bölümü Maddeleri)

İşbirlikli öğrenme yöntemine ilişkin öğretmenlere yapılan tanıtımın düşüncelerinde nasıl bir değişiklik yapıp yapmadığına ilişkin görüşleri D Bölümü ve E Bölümü maddeleri ile ölçülmeye çalışılmıştır. ÖTBB ve TOT tekniklerine ilişkin yapılan bilgilendirme sonrası öğretmenlerin düşünceleri Tablo 8 ve Tablo 9 olarak özetlenmiştir.

Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB) tekniğine ilişkin olarak elde bulgular şunlardır:

Tablo 8. Coğrafya Öğretmenlerinin ÖTBB Tekniğine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde Değerleri

MADDELER	1 = Hiç Katılmıyorum		1		2		3		4		5		TOPLAM	
	2 = Katılmıyorum													
	3 = Kısmen Katılıyorum													
	4 = Katılıyorum													
	5 = Kesinlikle Katılıyorum		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
13) Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, öğrencilerin coğrafya derslerine katılımını artırır.	0	0,0	0	0,0	14	23,3	38	63,3	8	13,3	60	100		
14) Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, coğrafya konularının öğretiminde kullanışlı bir yöntemdir.	0	0,0	0	0,0	22	36,7	33	55,0	5	8,3	60	100		
15) Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniğinin coğrafya derslerinde uygulanması, grup içinde çalışma becerisini geliştirerek, öğrencilerin yaşama hazırlanma işlevine olumlu katkılar sağlar.	0	0,0	0	0,0	13	21,7	29	48,3	18	30,0	60	100		
16) Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniğinin coğrafya derslerinde öğrencilerin akademik başarısını artırıp üst düzey öğrenmelerini destekleyerek, öğrencilerin kendilerine olan güvene yönelik olumlu katkılar yapar.	0	0,0	0	0,0	14	23,3	36	60,0	10	16,7	60	100		
17) Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, öğrencilerin başarılarını farklı yollarla gösterebilmeleri yönünde olumlu fırsatlar sunar.	0	0,0	0	0,0	14	23,3	30	50,0	16	26,7	60	100		
18) Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, öğrencilerin zamanı kullanma becerilerini geliştirir, birlikte çalışma alışkanlıklarına olumlu katkılar sağlar.	0	0,0	3	5,0	11	18,3	28	46,7	18	30,0	60	100		
19) Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği; öğrencilerin öğrenirken eğlenme, eğlenirken öğrenme, rekabet ve etik kurallara uyum konularında öğrenciye olumlu katkılar sağlar.	0	0,0	0	0,0	16	26,7	30	50,0	14	23,3	60	100		
20) Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, Takım-Oyun-Turnuva tekniği ile karşılaştırıldığında coğrafya derslerinde uygulanabilmesi bakımından daha işlevseldir.	0	0,0	3	5,0	22	36,7	29	48,3	6	10,0	60	100		

Tablo 8’de özetlendiği gibi, anket formundaki on üçüncü soru; Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, öğrencilerin coğrafya derslerine katılımını artırır önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%23,3), katılıyorum (%63,3), kesinlikle katılıyorum (%13,3) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)’dır.

Anket formundaki on dördüncü soru; Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, coğrafya konularının öğretimde kullanışlı bir yöntemdir önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%36,7), katılıyorum (%55,0), kesinlikle katılıyorum (%8,3) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)’dır.

Anket formundaki on beşinci soru; Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniğinin coğrafya derslerinde uygulanması, grup içinde çalışma becerisini geliştirerek, öğrencilerin yaşama hazırlama işlevine olumlu katkı sağlar önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%21,7), katılıyorum (%48,3), kesinlikle katılıyorum (%30,0) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)'dır.

Anket formundaki on altıncı soru; Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, coğrafya derslerinde öğrencilerin akademik başarısını artırıp üst düzey öğrenmelerini destekleyerek, öğrencilerin kendilerine olan güvenine yönelik olumlu katkılar yapar önermesine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%23,3), katılıyorum (%60,0), kesinlikle katılıyorum (%16,7) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)'dır.

Anket formundaki on yedinci soru; Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, öğrencilerin başarılarını farklı yollarla gösterebilmeleri yönünde olumlu fırsatlar sunar önermesine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%23,3), katılıyorum (%50,0), kesinlikle katılıyorum (%26,7) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)'dır.

Anket formundaki on sekizinci soru; Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, öğrencilerin zamanı kullanma becerilerini geliştirir; birlikte çalışma alışkanlıklarına olumlu katkılar sağlar önermesine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; hiç katılmıyorum (%0,0), katılmıyorum (%5,0), kısmen katılıyorum (%18,3), katılıyorum (%46,7), kesinlikle katılıyorum (%30,0) cevaplarını vermişlerdir.

Anket formundaki on dokuzuncu soru; Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği; öğrencilerin öğrenirken eğlenme, eğlenirken öğrenme, rekabet ve etik kurallara uyum konularında öğrenciye olumlu katkılar sağlar önermesine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%26,7), katılıyorum (%50,0), kesinlikle katılıyorum

(%23,3) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)'dır.

Anket formundaki yirminci soru; Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, Takım-Oyun-Turnuva tekniği ile karşılaştırıldığında coğrafya derslerinde uygulanabilmesi bakımından daha işlevseldir önermesine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; hiç katılmıyorum (%0,0), katılmıyorum (%5,0), kısmen katılıyorum (%36,7), katılıyorum (%48,3), kesinlikle katılıyorum (%10,0) cevaplarını vermişlerdir.

Anket formundaki Takım-Oyun-Turnuva (TOT) tekniğine ilişkin olarak elde bulgular şunlardır:

Tablo 9. Coğrafya Öğretmenlerinin TOT Tekniğine İlişkin Görüşlerin Frekans ve Yüzde Değerleri

MADDELER	1 = Hiç Katılmıyorum		2 = Katılmıyorum		3 = Kısmen Katılıyorum		4 = Katılıyorum		5 = Kesinlikle Katılıyorum		TOPLAM	
	1		2		3		4		5			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
21) Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin coğrafya derslerine katılımını artırır.	0	0,0	1	1,7	14	23,3	37	61,7	8	13,3	60	100
22) Takım-Oyun-Turnuva tekniği, coğrafya konularının öğretiminde kullanışlı bir yöntemdir.	0	0,0	1	1,7	25	41,7	32	53,3	2	3,3	60	100
23) Takım-Oyun-Turnuva tekniğinin coğrafya derslerinde uygulanması, grup içinde çalışma becerisini geliştirerek, öğrencilerin yaşama hazırlanma işlevine olumlu katkılar sağlar.	0	0,0	0	0,0	18	30,0	30	50,0	12	20,0	60	100
24) Takım-Oyun-Turnuva tekniğinin coğrafya derslerinde öğrencilerin akademik başarısını artırıp üst düzey öğrenmelerini destekleyerek, öğrencilerin kendilerine olan güvene yönelik olumlu katkılar yapar.	0	0,0	1	1,7	20	33,3	27	45,0	12	20,0	60	100
25) Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin başarılarını farklı yollarla gösterebilmeleri yönünde olumlu fırsatlar sunar.	0	0,0	0	0,0	17	28,3	33	55,0	10	16,7	60	100
26) Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin zamanı kullanma becerilerini geliştirir, birlikte çalışma alışkanlıklarına olumlu katkılar sağlar.	0	0,0	1	1,7	12	20,0	30	50,0	17	28,3	60	100
27) Takım-Oyun-Turnuva tekniği; öğrencilerin öğrenirken eğlenme, eğlenirken öğrenme, rekabet ve etik kurallara uyum konularında öğrenciye olumlu katkılar sağlar.	0	0,0	0	0,0	15	25,0	33	55,0	12	20,0	60	100
28) Takım-Oyun-Turnuva tekniği, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği ile karşılaştırıldığında coğrafya derslerinde uygulanabilmesi bakımından daha işlevseldir.	1	1,7	5	8,3	34	56,7	17	28,3	3	5,0	60	100

Tablo 9'da özetlendiği gibi, anket formundaki yirmi birinci soru; Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin coğrafya derslerine katılımını artırır önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya

öğretmenleri cevap olarak; hiç katılmıyorum (%0,0), katılmıyorum (%1,7), kısmen katılıyorum (%23,3), katılıyorum (%61,7), kesinlikle katılıyorum (%13,3) cevaplarını vermişlerdir.

Anket formundaki yirmi ikinci soru; Takım-Oyun-Turnuva tekniği, coğrafya konularının öğretiminde kullanışlı bir yöntemdir önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; hiç katılmıyorum (%0,0), katılmıyorum (%1,7), kısmen katılıyorum (%41,7), katılıyorum (%53,3), kesinlikle katılıyorum (%3,3) cevaplarını vermişlerdir.

Anket formundaki yirmi üçüncü soru; Takım-Oyun-Turnuva tekniğinin coğrafya derslerinde uygulanması, grup içinde çalışma becerisini geliştirerek, öğrencilerin yaşama hazırlanma işlevine olumlu katkılar sağlar önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%30,0), katılıyorum (%50,0), kesinlikle katılıyorum (%20,0) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)'dır.

Anket formundaki yirmi dördüncü soru; Takım-Oyun-Turnuva tekniği, coğrafya derslerinde öğrencilerin akademik başarısını artırıp üst düzey öğrenmelerini destekleyerek, öğrencilerin kendilerine olan güvenine yönelik olumlu katkılar yapar önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; hiç katılmıyorum (%0,0), katılmıyorum (%1,7), kısmen katılıyorum (%33,3), katılıyorum (%45,0), kesinlikle katılıyorum (%20,0) cevaplarını vermişlerdir.

Anket formundaki yirmi beşinci soru; Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin başarılarını farklı yollarla gösterebilmeleri yönünde olumlu fırsatlar sunar önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%28,3), katılıyorum (%55,0), kesinlikle katılıyorum (%16,7) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)'dır.

Anket formundaki yirmi altıncı soru; Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin zamanı kullanma becerilerini geliştirir, birlikte çalışma alışkanlıklarına olumlu katkılar

sağlar önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; hiç katılmıyorum (%0,0), katılmıyorum (%1,7), kısmen katılıyorum (%20,0), katılıyorum (%50,0), kesinlikle katılıyorum (%28,3) cevaplarını vermişlerdir.

Anket formundaki yirmi yedinci soru; Takım-Oyun-Turnuva tekniği; öğrencilerin öğrenirken eğlenme, eğlenirken öğrenme, rekabet ve etik kurallara uyum konularında öğrenciye olumlu katkılar sağlar önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; kısmen katılıyorum (%25,0), katılıyorum (%55,0), kesinlikle katılıyorum (%20,0) cevaplarını vermişlerdir. Hiç katılmıyorum ve katılmıyorum yüzde değerleri (%0,0)'dır.

Anket formundaki yirmi sekizinci soru; Takım-Oyun-Turnuva tekniği, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği ile karşılaştırıldığında coğrafya derslerinde uygulanabilmesi bakımından daha işlevseldir önermesine ilişkin olarak öğretmenlerin görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Ankete katılan coğrafya öğretmenleri cevap olarak; hiç katılmıyorum (%1,7), katılmıyorum (%8,3), kısmen katılıyorum (%56,7), katılıyorum (%28,3), kesinlikle katılıyorum (%5,0) cevaplarını vermişlerdir.

c- Coğrafya öğretmenlerinin ÖTBB ve TOT tekniklerinin değerlendirilmesi ile ilgili görüşme formu verilerine göre görüşlerinde farklılık var mıdır?

Bu alt başlık bulguları, görüşme formundan elde edilmiştir. (Bakınız: Ek 3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, Görüşme Sorusu 3, 4, 5, 6, 7)

İşbirlikli öğrenme yöntemine ilişkin öğretmenlere yapılan tanıtımın düşüncelerinde nasıl bir değişiklik yapıp yapmadığına ilişkin görüşleri bu kez görüşme formu ile ölçülmeye çalışılmıştır. Tablo 10, 11, 12, 13, 14 şeklinde nitel verilere dayalı olarak bulgular özetlenmiştir. Görüşme formundan elde edilen bulgular şunlardır:

GÖRÜŞME SORUSU 3: Yapılan tanıtımın ardından, işbirlikli öğrenme yönteminin ve tekniklerinin (*Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva*) yararlılığı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tablo 10. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Teknikleri (ÖTBB ve TOT) Hakkında Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=31)

Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri	f
Evet, yararlı.	29
Kısmen, yararlı.	2
Hayır, yararsız.	0

Tablo 10’da gösterildiği gibi, coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme yöntemlerinden Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva tekniklerinin coğrafya derslerinde yararlılığına ilişkin görüşlerini ölçmeyi amaçlayan bu soruya verdikleri cevaplar yararlı olacağı yönünde birleşmektedir. Tablo 10’dan da görülebildiği gibi ÖTBB ve TOT tekniklerinin yararlılığına ilişkin “Evet, yararlı” cevabının frekans değeri 29 şeklindedir. “Kısmen yararlı” yönündeki görüş ise 2 frekans değerine sahiptir. “Hayır, yararsız” şeklinde düşünceye sahip hiçbir coğrafya öğretmeni görüş belirtmemiştir.

Coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme yöntemi ve tekniklerinin (ÖTBB ve TOT) yararlılığına ilişkin ‘evet’ şeklinde cevap veren bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“...Her iki teknikte de öğretmenin konu hakkında önceden açıklama yapıp, sonradan konunun pekiştirilmesinde öğrencinin aktif duruma geçmesi öğrencileri olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca grup içerisindeki bir öğrencinin başarılı veya başarısız olması, grup puanını etkileyeceği için öğrenmenin sağlanmasında öğrenciler üzerinde sorumluluk sağlayacaktır.”(Ö30)

“...Öğrencilere aktif bir etkinlik sağladığından, bu çalışmalar öğrencilerde uzun süreli öğrenmeler sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin kendilerini ifade etme kabiliyetleri gelişerek, özgüven duyguları artacak, kişisel gelişimlerinde olumlu etkiler bırakacaktır. Ayrıca coğrafya ve coğrafya derslerine bakış açıları olumlu yönde değişebilir.”(Ö28)

“...Öğrencilerin hem derse karşı tutumlarında hem de sosyal çevrelerinde işbirliği duygusunu geliştirdiği için yararlı olmaktadır. Ayrıca verilen görevleri kendileri yaptıkları için öğrenmelerde kalıcılığı artırmakta ve günlük hayat öğrenmeleri kolay kolay unutmamaktadırlar.”(Ö10)

“...Coğrafya eğitiminde oldukça faydalı bir yöntem olacaktır. Öğrenciler arası olumlu rekabeti sağlama, yarışma, birbirlerini motive etme, dersleri daha aktif ve eğlenceli hale getirme özelliği vardır.”(Ö27)

“...İşbirlikli öğrenme yöntem ve tekniklerini, düz anlatım gibi öğretmen merkezli yöntemlerden öğrenci ve öğretmenler için daha yararlı bulmaktayım.”(Ö1)

“...Öğrencilerin birbirlerine yardımcı olarak ders başarıları ve motivasyonu artmaktadır.”(Ö29)

‘‘Kısmen yararlı’’ olduğunu vurgulayan öğretmenlerin konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

‘‘...Bu tür uygulamalarda, ders saati çok az olduğu için konuların yetişmesinde sorunlar olmaktadır.’’(Ö18)

‘‘...Derslerde bu uygulamaları kullandığımızda, ders saati kısıtlı olduğu için konularda eksiklik oluşturmaktadır ve öğrenciler için eksiklikler çıkarmaktadır.’’(Ö13)

GÖRÜŞME SORUSU 4: İşbirlikli öğrenme yönteminin ve tekniklerinin (Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva) coğrafya derslerine uygulanabilirliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir? Düşüncelerinizi; yaş grubuna uygunluk, sınıf disiplini, zaman yönetimi, müfredata uygunluk, kazanımları gerçekleştirme vb. durumları da göz önünde bulundurarak ifade ediniz.

Tablo 11. Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi ve Tekniklerinin (ÖTBB ve TOT) Uygulanabilirliğine İlişkin Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=31)

Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri *	f
Yaş grubuna uygunluk	22
Kazanımları gerçekleştirme	19
Zaman yönetimi	16
Müfredata uygunluk	14
Sınıf disiplini	10

* Birden çok cevap verenler olmuştur.

Tablo 11 incelendiğinde, ‘‘yaş grubuna uygunluk’’ cevabının frekans değeri 22’dir. Bir diğer yüksek frekans değeri ise 19 frekans değeri ile ‘‘kazanımları gerçekleştirme’’ yanıtına olmuştur. ‘‘Zaman yönetimi’’ 16 frekans değeri, ‘‘Müfredata uygunluk’’ 14 frekans değerleri ve de ‘‘Sınıf disiplini’’ 10 frekans değerine sahiptir.

Yaş grubuna uygunluk konusunda coğrafya öğretmenlerin görüşlerinin bazıları şunlardır:

‘‘...Özellikle 11 ve 12. sınıflarda hem konuların yöntemlere uygunluğu hem de öğrencilerin birbirleri ile iletişiminin artmasına bağlı olarak daha iyi sonuçlar alınmaktadır.’’(Ö5)

‘‘...Bütün yaş gruplarına ve sınıf düzeylerine uygulanabilir.’’(Ö20)

‘‘...Lisenin bütün kademelerine rahatlıkla uygulanabilir.’’(Ö9)

“...Ortaöğretim yaş grubu için uygun yöntemlerdir.”(Ö8)

“...Yaş grubuna uygunlukta hiçbir sıkıntı bulunmamaktadır.”(03)

“...9 ve 10. sınıflar için çok uygun bir çalışmadır.”(Ö14)

Kazanımları gerçekleştirme üzerine katılımcıların bazılarının görüşleri şunlardır:

“...İşbirlikli öğrenme yöntemi ve teknikleri (ÖTBB ve TOT) coğrafya kazanım ve hedeflerini gerçekleştirme açısından uygundur.”(Ö21)

“...Coğrafya derslerinde yerleşmeler, nüfus, göç gibi konuların kazanımlarını karşılamak açısından daha uygundur.”(Ö4)

“...Coğrafya dersleri için özellikle 12. sınıf kazanımlarına daha uygun olmaktadır.”(Ö10)

“...Çevre sorunları, doğal afetler, insan ve mekân ilişkisi, arazi planlama, şehir yönetimi, tarım sistemleri, insan ve doğa etkileşimi gibi birçok kazanımların öğretilmesinde uygun bir öğrenme yöntemidir.”(Ö17)

“Zaman yönetimi” konusunda katılımcıların bazılarının görüşleri şu şekildedir.

“...Konuların içerek olarak yoğunluğuna bağlı olarak zaman yönetimi konusunda sorunlar çıkabilir.”(Ö30)

“...Zaman yönetimi ve kazanımların gerçekleştirmesine bağlı olarak ders zamanının yetersizliği sorunları oluşabilir.”(Ö31)

“...Coğrafya ders saatlerinin kısa olması konuların yetişmesine bağlı bulunarak zaman yönetiminde sorunlar olmaktadır.”(Ö18)

“...Coğrafya derslerinin az olması zaman sıkıntısını doğurabilir.”(Ö7)

“Müfredata uygunluk” konusunda coğrafya öğretmenlerin görüşlerinin bazıları şunlardır:

“...Coğrafya müfredatı, bu yöntemlerin kullanılması için uygundur.”(Ö27)

“...Coğrafya müfredatı için uygundur. Üniversite hazırlık sınıflarında daha fazla uygulanabilir.”(Ö9)

“Sınıf disiplini” konusunda coğrafya öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

“...Kalabalık sınıflarda sınıf disiplini sağlamakta zorluklarla karşılaşılabilir.”(Ö12)

“...Öğrencilere yöntemlerin kuralları açıklayıcı bir şekilde anlatılırsa, sınıf disiplini olumlu yönde etkiler ve öğrenciler neyi yapıp neyi yapmayacağını bilir.”(Ö9)

“...Öğretmen yöntemi uygularken kuralları öğrencilere açıklamazsa sınıf disiplini sağlamada sorunlarla karşılaşılır.”(Ö3)

GÖRÜŞME SORUSU 5: İlerleyen zamanda coğrafya derslerinizde, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva tekniklerini kullanmayı düşünür müsünüz? Yapılan tanıtım ve bilgilendirmeler sizde yeni bir farkındalık yarattı mı? Katkı sağladı mı? İlerde daha fazla bilgi sahibi olmayı/eğitim almayı düşünür müsünüz?

Tablo 12. Coğrafya Öğretmenlerinin Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva Tekniklerine Yönelik Tanıtım ve Bilgilendirme Sonrası Farkındalık Düzeylerine İlişkin Frekans Değerleri (n=31)

Katkı Sağlama Düzeyi	f
Evet, katkı sağladı.	28
Hayır, katkı sağlamadı.	3
İleride Bilgi/Eğitim Alma İsteği	f
İleride bilgi sahibi olmak isterim.	24
İleride bilgi sahibi olmak istemem.	7

Tablo 12’de görüldüğü üzere, beşinci görüşme sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde; öğrenci takımları başarı bölümleri ve takım-oyun-turnuva tekniklerinin tanıtımı ve bilgilendirmesinin sonrası öğretmen farkındalık düzeyine olumlu etkiler yaptığı görülmektedir. Katkı sağlama düzeyi konusu incelendiğinde, ‘‘Evet, katkı sağladı’’ cevabının frekans değeri 28’dir. ‘‘Hayır, katkı sağlamadı’’ cevabı 3 frekans değerine sahiptir. İleride bilgi sahibi olma konusunda ‘‘İleride bilgi sahibi olmak isterim’’ cevabının frekans değeri 24 ve ‘‘İleride bilgi sahibi olmak istemem’’ cevabı ise 7 frekans değerine sahiptir.

Öğretmenlerin beşinci görüşme sorusuna verdikleri cevaplardan bazı örnekler şu şekildedir:

“...Yapılan tanıtım, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva tekniklerinde farkındalık yarattı. Bundan sonraki derslerimde kullanacağım. İleride bu konular üzerine eğitim almak isterim.”(Ö24)

“...Bilgilendirme uygulamayı kullanmam konusunda katkı sağladı. Hizmet içi eğitim çalışmalarında açılan kurslara katılmak istiyorum.”(Ö14)

“...Derslerimde kullanacağım, bilgilendirme faydalı oldu. Özellikle uygulama üzerine eğitim almak isterim.”(Ö30)

“...Bilgilendirme Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva tekniklerinde farkındalık yarattı. Derslerimde kullanacağım. Coğrafya öğretmenlerine hizmet içi eğitimlerle verilmesini ister ve katılırım.”(Ö18)

“...Yapılan tanıtım farkındalık oluşturdu. İleride bu konular üstüne eğitim almak isterim.”(Ö12)

İlerde bilgi sahibi olmak istemem konusunda bazı coğrafya öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir.

“...Yapılan tanıtım yeterli oldu. İleride bu konular üzerine eğitim almayı düşünmüyorum.”(Ö2)

“...Derslerimde zaman sıkıntısından dolayı kullanmayı düşünmüyorum. İleride bu konular üzerine eğitim almayı düşünmüyorum.”(Ö7)

“...Bu uygulamayı önceden bildiğim ve derslerimde kullandığım için bilgilendirme katkı sağlamadı.”(Ö4)

GÖRÜŞME SORUSU 6: Size tanıtımı yapılan iki tekniği temel alarak düşündüğünüzde, işbirlikli öğrenme yöntem ve tekniklerinin coğrafya derslerinde uygulanmasında karşılaşılabilecek olası güçlükler sizce nelerdir? Bu doğrultuda işbirlikli öğrenme yönteminin genel bir değerlendirmesini yapınız.

Tablo 13. Coğrafya Öğretmenlerinin Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva Tekniklerinin Uygulanmasında Karşılaşılabilecek Sorunlara İlişkin Genel Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=31)

Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri *	f
Ders süresi kısalığı ve müfredat yoğunluğu	18
Sınıf yönetimi	13
Sınıfların fiziki şartları	8
Diğer vb. sorunlar	4

* Birden çok cevap verenler olmuştur.

Tablo 13’de görüldüğü üzere, coğrafya öğretmenleri altıncı görüşme sorusuna şöyle yanıt vermişlerdir. Özellikle bu tekniklerin uygulanmasında karşılaşılabilecek olası güçlükler hakkında öğretmenler, “ders süresi kısalığı ve müfredat yoğunluğu” yanıtını pek çok kez tekrarlamışlardır. 18 frekans değeri ile en yüksek olan cevap budur. Bir diğer yüksek frekans değeri ise “sınıf yönetimi” güçlüğü konusunda sorun

olabileceğini işaret etmektedir. Bu yanıtın frekans değeri 13'tür. Uygulama koşullarına olumsuz etkileri olacağı konusunda farklı görüşler de mevcuttur. Coğrafya öğretmenlerinin öğrenci takımları başarı bölümleri ve takım-oyun-turnuva tekniklerini derslerde kullanmada sınıfın fiziki şartları yanıtı 8 frekans değerine ve diğer vb. sorunlar yanıtı 4 frekans değerine sahiptir.

Bu görüşme sorusunda, en yüksek frekans değeri olan "ders süresi kısalığı ve müfredat yoğunluğu" ile ilgili görüşlerini ifade eden bazı öğretmenler şunları dile getirmişlerdir:

"...Haftalık ders saatinin kısa olması, buna bağlı müfredat yoğunluğunun bulunmasına bağlı olarak bu tür uygulamalar zorlaşmaktadır."(Ö31)

"...9 ve 10. sınıflarda kazanım sayısının fazla olması, coğrafya derslerinin 2 saat süresiyle yetersiz kalması, bu yöntemlerin faydalı olmasına rağmen sık kullanılmasını engellemektedir."(Ö27)

"...Müfredatın yoğunluğu bu yöntemlerin kullanılmasındaki engellerden biridir."(Ö9)

"...Ders saatin az olmasına bağlı olarak müfredatta aksamalara yol açtığı için uygulamaları engellemektedir."(Ö11)

"...Uygulamanın yönetimi zaman kayıplarına yol açabilir."(Ö17)

"...Sınıfların kalabalık olması zaman yönetiminde sorunlar oluşturmaktadır."(Ö23)

"...Müfredat ve kazanımların yoğunluğu ders süresi ve saatinin az olması uygulamayı kısıtlamaktadır."(Ö26)

"...Uygulamaların önündeki en büyük engel, zamanın sınırlı ve ders saatinin kısa olmasıdır."(Ö13)

Sınıf yönetimi ile ilgili bazı örnek coğrafya öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

"...Sınıfların kalabalık olması, sınıf yönetimini güçleştirmekte bu tür uygulamaların kullanımını engellemektedir."(Ö30)

"...Kalabalık sınıflarda sınıf yönetimini zorlaştırmaktadır."(Ö24)

"...Sınıfların mevcudunun kalabalık olması sınıf yönetimini zorlaştırmaktadır."(Ö8)

“...Doğru grupların oluşturulmaması, sınıf yönetimini zorlaştırıp uygulamanın çalışmasına dezavantaj sağlamaktadır.”(Ö21)

“...Sınıf disiplini açısından öğretmenin sınıf yönetimini zorlamaktadır.”(Ö1)

Sınıfların fiziki şartları ile ilgili görüş ifade eden bazı öğretmenler şunları söylemişlerdir:

“...Sınıfların fiziki şartlarının kötü olması ve sınıf mevcudunun fazlalığı tekniklerin uygulanmasını olumsuz etkilemektedir.”(Ö20)

“...Sınıfların fiziki şartlarının olumsuzluğu, uygulamaların önündeki engellerdendir.”(Ö3)

“...Sınıfların kalabalık olması engel oluşturmaktadır.”(Ö23)

“...Fiziki mekânların yetersiz olması sorun oluşturmaktadır.”(Ö13)

Diğer vb. sorunlar ile ilgili görüşlerini ifade eden bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“...Diğer sorunlardan biri de öğrencilerinin velileri tarafından bu tür çalışmaların çok fazla destek görmemesidir.”(Ö14)

“...Coğrafyanın her konusu için uygunluk taşımaya bilmektedir.”(Ö15)

GÖRÜŞME SORUSU 7: Size tanıtımı yapılan işbirlikli öğrenme yöntem ve tekniklerinden “Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri” ve “Takım-Oyun-Turnuva” tekniklerini karşılaştırdığınızda bu iki teknikten hangisinin coğrafya derslerinde uygulanmasının daha işlevsel olduğunu ve öğrenci grubunuz için daha ilgi çekici olacağını düşünüyorsunuz?

Tablo 14. Coğrafya Öğretmenlerinin Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva Tekniklerden Hangisinin İşlevsel Olduğu Hakkındaki Değerlendirmelerinin Frekans Değerleri (n=31)

Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri	f
Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği işlevsel.	15
Takım-Oyun-Turnuva tekniği işlevsel.	9
Her iki teknikte uygundur.	7

Tablo 14 incelendiğinde, coğrafya öğretmenlerinin yedinci görüşme sorusuna verdikleri cevaplar “Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği” daha fazla öğretmen

tarafından tekrarlanarak, işlevsel görülmüştür. Frekans değeri 15 ile daha yüksektir. “Takım-Oyun-Turnuva tekniği” 9 frekans değeri ile daha düşük değere sahiptir. Ayrıca coğrafya öğretmenleri, öğrenci takımları başarı bölümleri ve takım-oyun-turnuva yöntemlerinin her ikisini de ayırmadan aynı oranda yeterli görmüşlerdir ve 7 frekans değerine sahiptir.

Katılımcılardan öğrenci takımları başarı bölümleri tekniği konusunda görüş beyan edenlerden bazılarının düşünceleri şöyledir:

“...Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği coğrafya konuları için daha işlevseldir.”(Ö31)

“...Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği coğrafya derslerini daha eğlenceli hale getirebilir.”(Ö4)

“...Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği haftalık uygulamalar açısından coğrafya dersleri için daha uygundur.”(Ö30)

“...Coğrafya için Öğrenci Takımları Başarı Bölümlerini daha uygun buluyorum.”(Ö24)

Takım-Oyun-Turnuva tekniği konusundaki görüşlerden bazıları da şunlardır:

“...Takım-Oyun-Turnuva tekniği, coğrafya derslerini daha ilgi çekici hale getirmekte ve coğrafya konuları için bana daha uygun görünmektedir.”(Ö10)

“...Takım-Oyun-Turnuva tekniği daha uygun bulmaktayım. Gruplar arasında olumlu rekabeti artırdığından öğrenmeyi de artırmaktadır.”(Ö26)

“...Takım-Oyun-Turnuva tekniğinin daha rekabetçi, eğlenceli olduğunu ve öğrencinin ilgi ve motivasyonunu daha fazla artırdığını düşünmekteyim.”(Ö9)

Her iki tekniğinde coğrafya konuları için uygun bulan bazı öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

“...Coğrafya derslerini, iki teknikte ilgi çekici hale getirebilir.”(Ö27)

“...Coğrafya derslerinin konusuna bağlı olarak her iki teknikte farklı konularda uygulanabilir.”(Ö11)

“...Coğrafyanın kazanımlarına göre, ÖTBB ve TOT tekniği kullanılabilir.”(Ö3)

“...İki teknikte, kullanım bakımından farklı konularda farklı üstünlükler sağlayabilir. Bu nedenle bir ayırmadan ziyade yerine göre kullanım tercih edilmelidir.”(Ö13)

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, işbirlikli öğrenme yöntemlerinden “öğrenci takımları başarı bölümleri” ve “takım oyun turnuva” tekniklerine yönelik coğrafya öğretmenlerin görüşlerini tespit etmektir. Bu doğrultuda anket formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilerek elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Katılımcılara işbirlikli öğretim yöntemi ile ilgili bir tanıtım gerçekleştirilmiştir. Tanıtım öncesi katılımcı coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili yeterli ön bilgiye tam olarak sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Aynı durum, yöntemi sınıf ortamında uygulayabilme konusunda da yeterli düzeyde bilgi ve tecrübenin olmadığını göstermektedir.

Demirel (2019)’ın çalışmasında araştırmaya katılan öğretmenlerin hemen hepsinin hayatlarının bir bölümünde işbirlikli öğrenme yöntemi hakkında bir eğitim almış olduğu ve konu hakkında bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşmıştır. Demirel (2019), çalışmasındaki ulaşılan sonuçlar ile bu çalışmada elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak katılımcı coğrafya öğretmenlerinin yeterli düzeyde bilgi sahibi olunmasına yönelik bazı farklılıklar bulunmaktadır.

Araştırmamızda katılımcı coğrafya öğretmenlerinin tanıtımdan sonra işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirebileceğine ilişkin öğretmen görüşlerinin genel anlamda olumlu yönde değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. İşbirlikli öğrenme yönteminin yüksek oranlarda öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirebileceği ve çağdaş bir öğrenme yöntemi olarak bağımsız öğrenmeyi teşvik edeceği aynı zamanda bireysel ya da grupta öğrenmeye katkı sağlayacağına yönelik olumlu bulgulara ulaşılmıştır.

Batdı (2013)’ın çalışmasında öğretmenlerin işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin bilişsel açıdan farkındalık kazandırdığı ve öğrenmenin zihinsel yollarla oluşmasını sağladığı sonucuna ulaşmıştır ve işbirlikli öğrenme öğretmenler tarafından anlamlı bulunmuştur. Batdı (2013), çalışmasında ulaşılan sonuçlar ile bu çalışmanın

sonuçları arasında paralellik olduğu söylenebilir. Benzer şekilde bu çalışmada da tanıtım ile birlikte katılımcı coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinden edinilen sonuçlara göre işbirlikli öğrenme yöntemi ve ÖTBB ile TOT teknikleri faydalı bulunmuştur.

Akpolat (2016)'ın çalışmasında, yabancı diller hizmet öncesi öğrencilerinin çoğu küçük gruplarda çalışmayı ve işbirlikli öğrenme yöntemlerinin kullanımı sayesinde dil becerilerinin geliştiği, grup içi etkileşimler sonucu iletişim ve empati becerilerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmadaki katılımcı coğrafya öğretmenleri de benzer görüşleri dile getirerek Akpolat (2016) sonuçları ile paralel görüşler ifade etmişlerdir.

Arslan ve Zengin (2016)'ın çalışmasında, fen bilgisi öğretmen adaylarının ÖTBB tekniğine yönelik olumlu düşüncelerinin olduğunu ve faydalı bulduklarını tespit etmiştir. Arslan ve Zengin (2016) çalışmasının sonuçları ile coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme yöntemlerinden ÖTBB tekniğine karşı olumlu bakış açılarının bulunması benzerlik göstermektedir.

Yılar ve Şimşek (2017)'in çalışmasında öğrencilerin işbirlikli öğrenme yöntemleri ile kendi akademik başarı, demokratik tutum ve sosyal becerilerinin pozitif yönde etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Yılar ve Şimşek (2017) çalışmasının sonuçları ile bu çalışmadaki katılımcı coğrafya öğretmenlerinin görüşleri, işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin gelişimi açısından benzer sonuçlar göstermesi sebebiyle paraleldir. Katılımcılar, yöntemi öğrenciler açısından faydalı bulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre iki araştırma arasında benzerlikler bulunmaktadır.

Coğrafya öğretmenleri ile yürütülen bu çalışmada Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, Takım-Oyun-Turnuva tekniği ile karşılaştırıldığında coğrafya derslerinde uygulanabilmesi bakımından katılımcılarca daha işlevsel bulunmuştur. Öte yandan, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva tekniklerini kullanmayı düşünüp, ileride bilgi sahibi olma isteği konusunda da oldukça olumlu bulgular elde edilmiştir. Bu konuda ileride öğretmenlere yapılabilecek eğitimlerin faydalı olacağı söylenebilir.

Korkut (2008)'in çalışmasına göre İlköğretim 6. sınıf Fen ve Teknoloji Öğretim Programının işbirlikli öğrenme yöntemiyle işlemeye uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Korkut (2008) çalışması ile bu çalışmada tanıtım sonrasında işbirlikli öğrenme

yöntemlerinden ÖTBB ve TOT tekniklerinin kullanımı ve coğrafya derslerine uyarlanabilmesine yönelik olumlu görüşler bulunmaktadır. Her iki araştırma, bu yönü ile benzerlik göstermektedir.

Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva tekniklerinin derslerde uygulanmasında olası sorun oluşturabilecek durumlara ilişkin tespitler; ders süreleri kısalığı ve müfredat yoğunluğu, sınıf yönetiminde oluşabilecek problemler, sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği ve diğer sorunlar şeklinde bulunmuştur.

Macit (2013)'ın çalışmasında işbirlikli öğrenmenin kullanılmasına ilişkin olarak; zamanın yeterli olmaması, her konuya uygun olmaması, grup oluşturma sırasında olumsuzlukların oluşabilmesi, öğrencilerin bireysel başarı durumlarının iyi anlaşılabilmesi gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Macit (2013) çalışması ile bu çalışmadaki katılımcı coğrafya öğretmenlerinden elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Coğrafya öğretmenlerinin bazıları, işbirlikli öğrenme yöntem ve teknikleri ile ilgili sınırlı bir eğitime sahiptir. Ayrıca etkili ve aktif kullanmada tam yeterlilik sahibi değildir. Bazı öğretmenler ise yüzeysel olarak işbirlikli öğrenme yöntemleri hakkında bilgi sahibidir. Bu yüzden derslerde kısmen kullanılmakta ya da derslerde hiç uygulanmamaktadır. Bu tür tekniklerin uygulanmasını desteklemek üzere öğretmenlere hizmet içi eğitim ve kurslarla destek sağlanmalıdır. Erbil ve Kocabaş (2019) çalışması sonuçları ile de bu açıdan benzerlik bulunmaktadır.

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmadaki birinci alt problemin bulgularına göre, tanıtım öncesinde coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili yeterli ön bilgiye tam olarak sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Yöntemi sınıf ortamında uygulayabilme konusunda da durum benzerdir ve bilgi, tecrübe eksikliğinin olduğu bulgusu mevcuttur. İşbirlikli öğrenme yöntemini, genel anlamda diğer yöntem ve tekniklerden ayrı bir yere tam anlamıyla koymayan katılımcılar, yöntemin farklılığına ilişkin desteklerinin de tam olmadığını belirtmişlerdir. Tanıtım öncesinde işbirlikli öğrenme yöntem ve tekniklerinin coğrafya konularının öğretimine pek uygun olmadığı bulgusu da tespit edilmiştir.

Anketten elde edilen bu sonuçları destekler şekilde, görüşme formu verileri de katılımcıların tam anlamıyla işbirlikli öğrenme hakkında yeterli ön bilgi sahip olmadıklarını göstermektedir. Aynı durum derslerde işbirlikli öğrenmenin kullanım durumuna ilişkin olarak da benzer şekildedir. İşbirlikli öğrenmenin coğrafya derslerinde kullanılma durumu oldukça kısıtlıdır. Yarının biraz üzerinde orana sahip katılımcı coğrafya öğretmeni, işbirlikli öğrenme yöntemi konusunda; üniversite eğitimi sırasında, KPSS hazırlığı ve hizmet içi eğitimlerde bu konuya ilişkin bilgi aldıklarını ya da bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda bilgi sahibi olmayan öğretmenlerinde oranının yüksek olduğu saptanmıştır. Özellikle eğitim almayanlarında, alanlara yakın oranda olduğu görüşme formu verilerine dayalı olarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak, işbirlikli öğrenme yöntemi ve tekniklerine ilişkin katılımcıların tam anlamıyla ön bilgilerinin yeterli ve kapsamlı olmadığı bulunmuştur.

İkinci alt problemin bulgularına göre, coğrafya öğretmenlerinin tanıtımdan sonra işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirebileceğine ilişkin öğretmen görüşlerinin genel anlamda olumlu yönde değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. İşbirlikli öğrenme yönteminin yüksek oranlarda öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirdiği ve çağdaş bir öğrenme yöntemi olarak bağımsız öğrenmeyi teşvik ettiği aynı zamanda bireysel ya da grupla öğrenmeye katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin işbirlikli öğrenmenin diğer yöntem ve tekniklere nazaran üstünlükleri olduğuna yönelik düşünceleri de olumludur. Aynı durum, işbirlikli

öğrenmenin her zaman kullanılabileceği, öğrencilerin duyuşsal özelliklerini geliştirmesine yönelik de olumlu görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Coğrafya derslerinde işbirlikli öğrenmenin her zaman kullanılabileceğine yönelik destek ise öğretmenlerce daha sınırlıdır. Bu konuda kısmen katılanlar çoğunluktadır. İşbirlikli öğrenme konusunda hizmet içi eğitim verilirse olumlu katkılar olacağına yönelik oldukça olumlu sonuçlar olduğu bulunmuştur.

Ayrıca Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım Oyun Turnuva teknikleri özelinde tanıtım sonrasında coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinde şu şekilde sonuçlara ulaşılmıştır.

Öncelikli Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB) tekniğinin öğrenci başarısını artıracığı sonucuna ulaşılmıştır. Arttırmayacağını düşünen öğretmen yoktur. Benzer görüşler, coğrafya konularının öğretiminde kullanışlı bir yöntem olduğu, coğrafya derslerinde uygulanması, grup içinde çalışma becerisini geliştirerek, öğrencilerin yaşama hazırlanma işlevine olumlu katkılar sağlayacağı, coğrafya derslerinde öğrencilerin akademik başarısını artırıp üst düzey öğrenmelerini destekleyerek, öğrencilerin kendilerine olan güvene yönelik olumlu katkılar yapacağı, öğrencilerin başarılarını farklı yollarla gösterebilmeleri yönünde olumlu fırsatlar sunacağı yönünde de tespit edilmiştir. Bu konuda da görüşler olumludur.

Ayrıca, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği öğrencilerin zamanı kullanma becerilerini geliştireceği, birlikte çalışma alışkanlıklarına olumlu katkılar sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda katılımcı öğretmenlerin görüşleri olumludur. Katılımcı coğrafya öğretmenlerinin görüşleri; öğrenirken eğlenme, eğlenirken öğrenme, rekabet ve etik kurallara uyum konularında öğrenciye olumlu katkılar sağlayacağı yönünde de benzerdir. Bu konuda da öğretmenler, ÖTBB tekniğine yönelik oldukça olumlu görüşler belirtmişlerdir. Son olarak Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, Takım-Oyun-Turnuva tekniği ile karşılaştırıldığında coğrafya derslerinde uygulanabilmesi ve işlevselliği bakımından biraz daha pratik ve daha kullanışlı, işlevsel bir yöntem olarak görülmektedir.

Öte yandan, coğrafya öğretmenlerinin Takım Oyun Turnuva (TOT) tekniğine ilişkin değerlendirmelerinde ise şu sonuçlara ulaşılmıştır. Takım Oyun Turnuva Tekniğinin öğrencilerin coğrafya derslerindeki katılımını artıracığına yönelik olumlu

görüşler olduğu sonucu bulunmuştur. Ancak bu destek, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniğinde biraz daha yüksektir. Aynı durum coğrafya konularının öğretiminde de bulunmuştur. Takım Oyun Turnuva tekniğine bakış olumlu olsa da Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği bu yönde daha fazla katılımcı tarafından desteklenmektedir. Ayrıca, Takım-Oyun-Turnuva tekniğinin coğrafya derslerinde uygulanması, grup içinde çalışma becerisini geliştirerek, öğrencilerin yaşama hazırlanma işlevine olumlu katkılar sağlayacağı, coğrafya derslerinde öğrencilerin akademik başarısını artırıp üst düzey öğrenmelerini destekleyerek, öğrencilerin kendilerine olan güvene yönelik olumlu katkılar yapacağı, öğrencilerin başarılarını farklı yollarla gösterebilmeleri yönünde olumlu fırsatlar sunacağı sonuçlarında da benzerdir. Takım Oyun Turnuva yöntemine bakış oldukça olumlu olsa da Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB) tekniği bu yönde katılımcı coğrafya öğretmenlerince biraz daha yüksek oranla daha faydalı bulunmuştur.

Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin zamanı kullanma becerilerini geliştirir, birlikte çalışma alışkanlıklarına olumlu katkılar sağlayacağı yönünde ise Takım Oyun Turnuva tekniğinin biraz daha Öğrenci Takımları Başarı Bölümlerine göre önde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde aynı durum, öğrencilerin öğrenirken eğlenme, eğlenirken öğrenme, rekabet ve etik kurallara uyum konularında öğrenciye olumlu katkılar sağlayacağı yönünde Takım Oyun Turnuva tekniği lehine müspet şekildedir. Takım Oyun Turnuva tekniği, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB) tekniğinden biraz daha fazla destek görmektedir.

Katılımcılara göre Takım-Oyun-Turnuva tekniği, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği ile karşılaştırıldığında coğrafya derslerinde uygulanabilmesi bakımından daha işlevsel olmadığı sonucu bulunmuştur. Bu konuda, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri (ÖTBB) tekniği Takım Oyun Turnuva tekniğine göre daha işlevsel görülmektedir. Anket verilerine dayalı olarak elde edilen sonuçlar bu şekildedir.

Tanıtım sonrasında görüşme formu verilerine dayalı olarak, hem Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği hem Takım-Oyun-Turnuva tekniğine yönelik coğrafya öğretmenlerinin bakışları ve elde edilen sonuçlar şöyledir.

Her iki tekniğin coğrafya öğretmenlerince yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda işbirlikli yöntem ve tekniklerini yararsız gören katılımcı yoktur. Coğrafya

derslerinde uygulanabilirliği konusunda katılımcılar, en fazla yaş gruplarına uygunluğu, konusunda görüş bildirdikleri sonucu bulunmuştur. Kazanımları gerçekleştirme, zaman yönetimi, müfredata uygunluk ve sınıf disiplini konularında da görüş bildiren öğretmenler tespit edilmiştir.

Tanıtımla birlikte Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva tekniklerini kullanmayı düşünüp, ileride bilgi sahibi olma isteği konusunda da oldukça olumlu sonuçlar bulunmuştur. Bu konuda coğrafya öğretmenlerinin bakış açılarında olumlu yönde değişiklik olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva tekniklerinin derslerde uygulanmasında olası sorun oluşturabilecek durumlara ilişkin tespitler; ders süreleri kısalığı ve müfredat yoğunluğu, sınıf yönetiminde oluşabilecek problemler, sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği ve diğer sorunlar şeklinde bulunmuştur. Bu sonuçlar, coğrafya öğretmenlerince bu iki teknik ve sınıf ortamında uygulanmasına ilişkin olası problemler olarak dile getirilmiştir. Ayrıca anket verilerine paralel olarak, nitel görüşme bulguları da Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniğinin Takım-Oyun-Turnuva tekniğine göre coğrafya öğretmenlerince daha olumlu bir teknik olduğu yönünde birleşmektedir. Bu konuda Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, Takım-Oyun-Turnuva tekniğinden daha işlevsel görülmektedir.

Sonuç olarak, işbirlikli öğrenme yöntemi ve “Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri” ile “Takım-Oyun-Turnuva” teknikleri coğrafya öğretmenlerince olumlu ve faydalı teknikler olarak kabul görmektedir.

Bu araştırmanın elde edilen bulgular dikkate alınarak, şu önerilerde bulunulabilir:

- Coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme yöntem ve teknikleri konusundaki önbilgilerinin tam olarak yeterli olmamasından hareketle, öğretmenlere bu konuda eğitim desteğinin verilmesi şarttır. Bu yöntem ve teknikler konusunda öğretmen önbilgilerinin iyileştirilmesi, yenilenmesi ya da güncelleştirilmesi yerinde olacaktır ve özellikle ÖTBB ile TOT tekniklerinin coğrafya öğretime uyarlanmasına yönelik örnek uygulamalar faydalı olabilir.
- Coğrafya derslerinde uygulamalı olarak işbirlikli öğrenme yöntem ve tekniklerine ilişkin uygulamalı hizmet içi eğitimlerin verilmesi ve özellikle

ÖTBB ile TOT tekniklerine yönelik deneysel çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı söylenebilir. Öğretmenlerin işbirlikli öğrenme yöntem ve tekniklerini kullanmada olumlu desteklenmeleri ders verimliliğini artırmada katkı sağlayabilir. Öğretmenlerin bu konudaki beklentileri giderilebilir.

- Coğrafya dersleri ve bu derslere ilişkin ders sürelerinin farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya müsait hale getirilmesi sağlanabilir. Bu konuda yapılacak güncellemeler faydalı olabilir.

- İşbirlikli öğrenme teknikleri olan ÖTBB ve TOT tekniklerine yönelik yürütülen bu araştırma sonuçlarından hareketle, coğrafya müfredat ve konu içeriğiyle yoğunluğunun güncellenmesinin hem öğrenci öğrenme kalıcılığını işbirlikli öğrenme yöntemi marifetiyle artırabileceği hem de coğrafya öğretmenlerinin de uygulama becerilerini geliştirebileceği yönünde katkıları olacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (1992). *İşbirlikli Öğrenme Kuram Araştırma Uygulama*. Malatya: Uğurel Matbaası.
- Açıkgöz, K. (2003). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Açıkgöz, K. (2009). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Biliş Eğitim.
- Akınoğlu, O. (2006). Coğrafya Eğitimi ve Toplum. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 13, 26-48.
- Akpolat, E. (2016). *Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin İşbirlikli Öğrenme Hakkındaki Görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altınsoy, B. (2007). *Takım-Oyun Turnuvaları Tekniğini İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersindeki Akademik Başarısı, Kalıcılık Ve Matematiğe İlişkin Tutumları Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Arısoy, B. (2011). *İşbirlikli Öğrenme Yönteminin ÖTBB ve TOT Tekniklerinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersi “İstatistik ve Olasılık” Konusunda Akademik Başarı, Kalıcılık ve Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Arslan, A. Zengin, R. (2016). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri Tekniği Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* . 11(3), 185-200. DOI:10.7827/ 943813082140
- Artvinli, E. (2010). Coğrafya Derslerini Yapılandırmak: Aksiyon (Eylem) Araştırmasına Dayalı Bir Ders Tasarımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 21, 184-218.
- Aydın, F. (2009). *İşbirlikli Öğrenme Yönteminin 10. Sınıf Coğrafya Dersinde Başarıya, Tutuma ve Motivasyona Etkileri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Aydın, F. (2011). Coğrafya Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme. Coşkun, M. (Ed.) *Kuramdan Uygulamaya Yapılandırmacı Coğrafya Öğretimi*. (81-121). Bursa: Mkm Yayıncılık.
- Aydın, F. (2019). Coğrafya Dersi Öğretim Yöntem ve Teknikleri ile Bunların Derslerde Uygulama Örnekleri. Ünalı Eser, Ü. (Ed.) *Coğrafya Öğretimi-I*. (59-123). Ankara: A Pegem Akademi.
- Babacan, Ş. (2006). *Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Coğrafya Ünitelerinden “Türkiye’imiz ”in Öğretiminde İşbirlikli Yöntem Destekli Çoklu Zekâ Kuramının Erişkiye Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Batdı, V. (2013). İşbirlikli Öğrenmenin Yabancı Dil Öğretimindeki Öneme İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2, 1-17. ISSN: 2146-9199
- Bayık, D. (2016). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Destekli Zihin Haritası Tekniğinin Kullanılmasının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Karşı Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Bayrakçıken, S. Doymuş, K. ve Doğan, A. (2015). *İşbirlikli Öğrenme Modeli ve Uygulanması*. Ankara: Pegem Akademi.
- Borich, D. G. (2014). *Etkili Öğretim Yöntemleri Araştırma Temelli Uygulama*. (çev. B. Acat). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık TİC. LTD.ŞTİ.
- Bülbül, Y. (2007). *Ortaöğretim Çevre ve İnsan Dersinde İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Çevreye Yönelik Tutumlara ve Erişkiye Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Büyüköztürk Ş. Çakmak Kılıç, E. Akgün, E. Ö. Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cemaloğlu, N. (2014). Veri Toplama Teknikleri: Nicel-Nitel. Tanrıoğlu, A. (Ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (133-164). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Creswell, J. W. (2017). Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları. Bütün, M. (Ed.) *Araştırma Yaklaşımının Seçimi*. (1-25). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Coşkun, S. (2011). Yapılandırmacı Paradigma ve Coğrafya. Coşkun, M. (Ed.) *Kuradan Uygulamaya Yapılandırmacı Coğrafya Öğretimi*. (13-27). Bursa: Mkm Yayıncılık.
- Çalık, Ş. (2015). *Atom Kuramlarının Öğretiminde Öğrencilerin Akademik Başarıları, Epistemolojik İnançları ve Öğrenmelerinin Kalıcılığı Üzerine Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım Oyun Turnuva Yönteminin Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çalık, Ş. Şimşek, Ü. (2017). Takım-Oyun-Turnuva ve Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri Yöntemlerinin Akademik Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18, 3, 44-63.
- Çil, E. (2005). *İlköğretim Fen Bilgisi Dersinde Atomun Yapısı ve Periyodik Çizelge Konusunun Takım Oyun Turnuva Tekniği ve Sunuş Yöntemi ile Öğretiminin Öğrenci Başarısı ve Duyuşsal Özellikleri Üzerine Etkisinin Belirlenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Demir, S. (2011). Öğrenme-Öğretme Yöntemleri ve Teknikleri. Uzunboylu, H. Öner, G. (Ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (103-144). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2000). *Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, T. (2019). *Fen Bilimleri Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Hakkındaki Görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Doymuş, K. Şimşek, Ü. Şimşek, U. (2005). İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi Üzerine Derleme: I. İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi ve Yöntemle İlgili Çalışmalar. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7, 1, 59-83.

- Doymuş, K. Doğan, A. (2011). İşbirlikli Öğrenme Yöntemi. Filiz Büyükalın, S.(Ed.) *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımlar*. (147-169). Ankara: A Pegem Akademi.
- Duman, B. (2004). *Öğrenme-Öğretme Kuramları ve Süreç Temelli Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Efe, R. (1997). Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Metod ve Teknikler. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 1, 135-150.
- Efe, R. Hevedanlı, M. Ketani, S. Çakmak, Ö. Aslan Efe, H. (2008). *İşbirlikli Öğrenme Teori ve Uygulama*. Ankara: Eflatun Yayınevi.
- Ekinci, N. (2007). İşbirliğine Dayalı Öğrenme. Demirel, Ö.(Ed.) *Eğitimde Yeni Yönelimler*.(93-109). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Erbil, G. D. Kocabaş, A. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Eğitimde Teknoloji Kullanımı, Tersine Çevrilmiş Sınıf ve İşbirlikli Öğrenme Hakkındaki Görüşleri. *Elementary Education Online*, 18(1), 31-51. DOI: 10.17051/ilkonline.2019.527150
- Erdamar, N. (2017). *İşbirlikli Öğrenme Yönteminin 11. Sınıf Öğrencilerinin Atomun Yapısı ve Atom Modelleri Konusundaki Kavramsal Başarılarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eskitürk, M. (2009). *Sosyal Bilgiler Dersinde Eleştirel Düşünme Becerilerini Temel Alan İşbirlikli Öğrenme Etkinliklerinin Akademik Başarı Düzeyine Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Fidan, N. (1985). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Aklım Yayınevi.
- Gelici, Ö. (2011). *İşbirlikli Öğrenme Tekniğinin İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersi Cebir Öğrenme Alanındaki Başarı, Tutum ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Gillies, R. (2014). Cooperative Learning: Developments in Research. *International Journal of Educational Psychology*, 3(2), 125-140. DOI: 10.4471/ijep.2014.08

- Gömleksiz, M. (1997). *Kubaşık Öğrenme “Temel Eğitim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Matematik Başarısı ve Arkadaşlık İlişkileri Üzerine DeneySEL Bir Çalışma”* Adana: Baki Kitap ve Yayınevi.
- Gökdağ, M. (2004). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme, Öğrenme Stilleri, Akademik Başarı ve Cinsiyet İlişkileri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güngördü, E. (2002). *Eğitim Fakülteleri İçin Coğrafyada Öğretim Yöntemleri İlkeler ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Jacobs, G. (2004). Cooperative learning: Theory, principles, and techniques. *Paper presented at the First International Online Conference on Second and Foreign Language Teaching and Research*.
- Johnson, D. W. Johnson, R. T. Stanne, M. B. (2000). Cooperative Learning Methods: A Meta-Analysis. *University of Minnesota*.
https://www.researchgate.net/publication/220040324_Cooperative_learning_methods_A_meta-analysis.
- Johnson, D. W. Johnson, R.T. Smith, A. K. (2013). Cooperative Learning: Improving University Instruction By Basing Practice On Validated Theory. *Journal on Excellence in University Teaching*. 25(3-4), 85-118.
- Johnson, D. W. Johnson, R. T. Holubec, J. E. (2016). *İşbirlikli Öğrenme El Kitabı*. (çev. A. Kocabaş). Ankara: Pegem Akademi.
- Kagan, S. (1985). Dimensions of Cooperative Classroom Structures. Slavin, R. Sharan, S. Kagan, S. Hertz-Lazarowitz, R. Webb, C. Schmuck, R. (Eds) *Learning to Cooperate, Cooperating to Learn*. (67-96). Springer, Boston. DOI:10.1007/978-1-4899-3650-9_3
- Kagan, S. (1985). Co-op Co-op A Flexible Cooperative Learning Technique. Slavin, R. Sharan, S. Kagan, S. Hertz-Lazarowitz R. Webb, C. Schmuck, R. (Eds.) *Learning to Cooperate, Cooperating to Learn*. (437-452). Springer, Boston, MA. DOI:10.1007/978-1-4899-3650-9_16

- Karabağ, S. Şahin, S. (2007). Coğrafya Dersi Öğretim Programı (2005). Karabağ, S. Şahin, S. (Ed.) *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*. (53-75). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karakaya, İ. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Tanrıöğen, A. (Ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (57-83). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kılıç, H. (2006). *İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kubaşık Öğrenme Yönteminin, Geleneksel Küme Çalışması Yöntemine Göre Benlik Saygısına ve Akademik Başarıya Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kocalar, O. A. Demirkaya, H. (2014). Coğrafya Öğrenmek Niçin Önemlidir? Lise Öğrencilerinin Algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 32, 123-144.
- Koçyiğit, M. (2018). *İşbirlikli Öğrenme Yaklaşımının Öğrencilerin Coğrafya Derslerindeki Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Korkmaz Toklucu, S. (2013). *İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yöntemi ile Dizgeli Eğitimin 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Başarıya, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Korkut, H. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının İşbirlikli Öğrenme Yöntemine Göre Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Li, M. P. Lam, B. H. (2015). The Active Classroom. The Hong Kong Institute of Education. 1-33.
- Macit, E. (2013). *İlköğretim İkinci Kademe Matematik Derslerinde İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- Maden, S. (2011). Takım Oyun Turnuva Tekniğinin Yazım Kuralları ve İşaretleri Eğitiminde Kullanımı. *International Journal of Educational Research*. 2 (3), 52-67.
- Metin, M. (2014). Nicel Veri Toplama Araçları. Metin, M. (Ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (161-214). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Millis, B. (2002). Enhancing Learning-and More!-Through Cooperative Learning. (çev. Öğrenme ve Öğretmeyi Geliştirme Merkezi Orta Doğu Teknik Üniversitesi). *Kansas Eyalet Üniversitesi Etkili Öğretim Kılavuzu Serisi* No: 38.
- Özbaş, A. (2006). *Lise 3 Coğrafya Dersinde Yer Alan Enerji Kaynakları Konularının İşbirlikli Öğrenme Yöntemi ile Öğretilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, E. (2014). Tarama Yöntemi. Metin, M. (Ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (77-97). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özkal, N. (2000). *İşbirlikli Öğrenmenin Sosyal Bilgilere İlişkin Benlik Kavramı, Tutumları ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, M. (2007). Coğrafya: Gelişim, İçeriği, Eğitimi. Karabağ, S. Şahin, S. (Ed.) *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*.(1-53). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Saban, A. (2009). *Öğrenme Öğretme Süreci, Yeni Teori ve Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Schunk, H. D. (2011). *Learning Theories An Educational Perspective*. (çev. Ed. M. Şahin). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sharan, S. (1980). Cooperative Learning in Small Groups: Recent Methods and Effects on Achievement, Attitudes, and Ethnic Relations. *American Educational Research Association, Review of Educational Research*.50 (2), 241-271.

- Sharan, Y. (2010). Cooperative Learning for Academic and Social Gains: Valued Pedagogy, Problematic Practice. *European Journal of Education*. 45 (2), 300-313. 10.1111/j.1465-3435.2010.01430.x.
- Sherman, L.W. Thomas, M. (1986). Mathematics Achievement in Cooperative versus Individualistic Goal-Structured High School Classrooms. *The Journal of Educational Research*. 7 (3), 169-172.
- Slavin, R. (1980). Cooperative Learning. *American Educational Research Association, Review of Educational Research*. 50 (2), 315-342.
- Slavin, R.E. (1985). An Introduction to Cooperative Learning Research. Slavin R., Sharan S., Kagan S., Hertz-Lazarowitz R., Webb C., Schmuck R. (Eds). *Learning to Cooperate, Cooperating to Learn*. (5-15). Springer, Boston, MA. DOI:10.1007/978-1-4899-3650-9_1
- Slavin, R. E. (1991). *Student Team Learning: A Practical Guide to Cooperative Learning*. National Education Association, Washington, D.C. ISBN-0-8106-1845-1
- Slavin, R. E. (1996). Cooperative Learning in Middle And Secondary Schools. *Copyright Heldref Publications*. 69 (4), 200-204.
- Slavin, R. E. (1999). *Comprehensive approaches to cooperative learning, Theory Into Practice*, 38 (2), 74-79, DOI: 10.1080/00405849909543835 ISSN: 0040-5841
- Slavin, R. E. (2003). *Educational Psychology Theory and Practice*, 7/E. Boston: Pearson. Bookstore ISBN 0-205-35143-3.
- Sümbül, M. A. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Şahin, C. (2003). *Türkiye’de Coğrafya Öğretimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin Şen, S. (2011). *İşbirliğine Dayalı Öğretim Tekniklerinden Birleştirme (Jigsaw II) Tekniği ile Takım-Oyun-Turnuva (TOT) Tekniklerinin Ortaöğretim Coğrafya Dersinde Dış Kuvvetler Konusunda Başarıya Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Şeyihoğlu, A. Akbaş, Y. Kartal, A. (2012). *Uygulama Örnekleri İle Coğrafya Eğitiminde Kavram ve Zihin Haritaları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şeyihoğlu, A. Uzunöz, A. (2012). *Coğrafya Öğretiminde Çoklu Zeka*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taş, H. İ. (2008). Coğrafi Beceriler ve Bunları Öğrencilere Kazandırma Yolları. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 20, 45-58.
- Taş, H. İ. Kızılçaoğlu, A. (2007). Coğrafya Dersi Öğretim Programı 2005'e Eleştirel Bir Bakış. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8 (2), 141-156.
- Taşpınar, M. (2009). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Data Yayınları.
- Thanh, H. T. P. Gillies, R. Renshow, P. (2008). Cooperative Learning (CL) and Academic Achievement of Asian Students: A True Story. *International Education Studies*.1 (3), 82-88.
- Türker, A. (2019). Coğrafya Dersi Öğretim Programlarının Kısa Tarihçesi ve 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programı. Ünalı Eser, Ü. (Ed.) *Coğrafya Öğretimi-I*. (1-24). Ankara: A Pegem Akademi.
- Uysal, G. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde İşbirlikli Öğrenmenin Erişkiye, Problem Çözme Becerilerine, Öğrenme Stillerine Etkisi ve Öğrenci Görüşleri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ünlü, M. (2014). *Coğrafya Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Wang, M. (2012). Effects of Cooperative Learning on Achievement Motivation of Female University Students. *Asian Social Science; Published by Canadian Center of Science and Education*. 8 (15), 108-114. ISSN: 1911-2017 E-ISSN: 1911-2025
- Watson, B. S. (1992). The Essential Elements of Cooperative Learning. *The American Biology Teacher*. 54 (2), 84-86.

- Yavuzylmaz, M. (2018). *Eğitsel Oyun Destekli Takım-Oyun-Turnuva Yönteminin 5. Sınıf Öğrencilerinin 'Elektrik' Konusundaki Akademik Başarılarına ve Motivasyonlarına Etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Yılar, M. B. Şimşek. U. (2017). Sosyal Bilgiler Dersinde Farklı İşbirlikli Öğrenme Yöntemlerinin Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29, 375-394. DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.781>
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Yıldırım, Ü. (2010). Coğrafya Öğretiminde Proje. Özey, R. Demirci, A. (Ed). *Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar*. (187-209). İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Yıldız, V. (1999). İşbirlikli Öğrenme ile Geleneksel Öğrenme Grupları Arasındaki Farklar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16 (17), 155–163.

EKLER

Ek 1. 25.11.2020 Tarihi İtibarıyla Tokat İlindeki Coğrafya Öğretmen Sayısını Gösterir Belge

Tarih ve Sayı: 27/11/2020-26006

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 83604463-903.02.01-E.17241934
Konu : Tez Çalışması

25.11.2020

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi : Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü'nün 25/09/2020 tarih ve 10731 sayılı yazısı

Üniversiteniz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Mevlüde CEYİZ Coğrafya Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Şevki BABACAN danışmanlığında hazırlamış olduğu "Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlik Öğretim Yöntemi Tekniklerinden Öğrenme Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım Oyunu Turnuva Hakkında Düşünceler" konulu tez çalışmasında kullanılmak üzere Müdürlüğümüz bünyesinde 111 (Yüz On Bir) Coğrafya öğretmeni görev yapmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Murat KÜÇÜKALİ
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres: İl Kültür Merkezi 60100 TOKAT
Elektronik Adı: www.tokat.meb.gov.tr
e-posta: atamat60a-meb.gov.tr

Bilgi için: Nihat AYDIN Memur
Tel: 0 (356) 214 10 17
Faks: 0 (356) 214 11 86

Bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1395-eb50-3e2b-ae0a-bec8 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2. Anket Formu

İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YÖNTEM ve TEKNİKLERİNDEN ÖĞRENCİ TAKIMLARI BAŞARI BÖLÜMLERİ (ÖTBB) TEKNİĞİ İLE TAKIM-OYUN-TURNUVA (TOT) TEKNİĞİNE YÖNELİK ANKET SORULARI

Bu anket, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümünde "coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğretim yöntemi tekniklerinden öğrenci takımları başarı bölümleri ve takım oyun turnuva teknikleri hakkındaki düşünceleri" üzerine yürütülen yüksek lisans çalışmasının bir parçasıdır.

Çalışma, Tokat ilinde görevli coğrafya öğretmenleri ile yapılmaktadır. Çalışmada coğrafya öğretmenlerine, işbirlikli öğrenme yöntemlerinden "öğrenci takımları başarı bölümleri" tekniği ve "takım oyun turnuva" tekniğinin tanıtımı yapılarak, öğretmenlerden bu tekniklerin coğrafya konularının öğretimine yönelik yararlılığı hakkında görüşleri istenecektir.

Yapılan görüşmelerde gizlilik esasları gözetilerek, araştırma sonuçlarının raporlanması aşamasında görüşülen kişilerin kişisel bilgileri kesinlikle paylaşılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

Mevlûde CEVİZ

mevlide.ceviz@hotmail.com

A. KİŞİSEL BİLGİLER

Okul ve Türü: .....

Tarih: .../.../.....

Cinsiyet:

Kadın [ ]

Erkek [ ]

Mezuniyetiniz:

Fen-Edebiyat Fakültesi [ ]

Eğitim Fakültesi [ ]

Pedagojik Formasyon Sertifikası:

Var [ ]

Yok [ ]

Eğitim Durumunuz:

Lisans [ ]

Yüksek Lisans [ ]

Doktora [ ]

Meslekteki Kıdem:

0-5 yıl [ ]

6-10 yıl [ ]

11-15 yıl [ ]

16-20 yıl [ ]

21-25 yıl [ ]

25 ve üzeri [ ]

B. İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YÖNTEMİNİN COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNCE BİLİNİRLİĞİNE DAİR MADDELER

1). İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili yeterli ön bilgiye sahibim.

Evet ( )

Kısmen ( )

Hayır ( )

2). İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili aldığım eğitim (üniversite, KPSS, hizmet içi eğitim vb.) coğrafya derslerimde bu yöntemi uygulayabilmem için yeterlidir.

Evet ( )

Kısmen ( )

Hayır ( )

3). İşbirlikli öğrenme yöntemi hakkında fikir sahibi olsam da yöntemi uygulamaya yönelik kendimi yeterli hissetmiyorum.

Evet ( )

Kısmen ( )

Hayır ( )

4). İşbirlikli öğrenme yönteminin diğer öğretim yöntem ve tekniklerden bir farkının olduğunu düşünmüyorum.

Evet ( )

Kısmen ( )

Hayır ( )

5). Genel olarak işbirlikli öğrenme yönteminin coğrafya derslerine çok uygun olduğunu düşünmüyorum.

Evet ( )

Kısmen ( )

Hayır ( )

C. İŞBİRLİKLİ ÖĞRENMEYE YÖNELİK GENEL MADDELER	(1) Hiç katılmıyorum	(2) Katılmıyorum	(3) Kısmen Katılmıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Kesinlikle Katılıyorum
<i>Aşağıdaki her cümle sizin ilgili ifadeye ne kadar katıldığınızı ya da katılmadığınızı ölçmeye yöneliktir. Beş seçenekten birini (X) işaretleyiniz.</i>	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6). İşbirlikli öğrenme yöntemi öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirir.					
7). İşbirlikli öğrenme yöntemi çağdaş bir öğrenme şekli olarak; bağımsız öğrenmeyi teşvik eder, öğrencinin kendi kendine ve grupla öğrenmesine katkı sağlar.					
8). Diğer öğretim yöntemlerine nazaran işbirlikli öğrenmenin üstün tarafları bulunmaktadır.					
9). İşbirlikli öğrenme, destekleyici bir öğrenme yöntemi olarak her zaman kullanılmaya müsaittir.					
10). İşbirlikli öğrenme, öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin (güdü, kaygı, tutum vb.) gelişmesine olumlu katkılar sağlar.					
11). Genel olarak işbirlikli öğrenme yöntemi coğrafya konularının öğretilmesinde her zaman kullanılmaya uygundur.					
12). İşbirlikli öğrenme yöntemine yönelik, coğrafya öğretmenlerine verilebilecek hizmet içi eğitim çalışmalarının, coğrafya konularının öğretiminde olumlu katkılar sağlayacağına inanıyorum.					

D. ÖĞRENCİ TAKIMLARI BAŞARI BÖLÜMLERİ (ÖTBB) TEKNİĞİNE YÖNELİK MADDELER	(1) Hiç katılmıyorum	(2) Katılmıyorum	(3) Kısmen Katılmıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Kesinlikle Katılıyorum
<i>Aşağıdaki her cümle sizin ilgili ifadeye ne kadar katıldığınızı ya da katılmadığınızı ölçmeye yöneliktir. Beş seçenekten birini (X) işaretleyiniz.</i>	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13). Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, öğrencilerin coğrafya derslerine katılımını artırır.					
14). Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, coğrafya konularının öğretiminde kullanışlı bir yöntemdir.					
15). Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniğinin coğrafya derslerinde uygulanması, grup içinde çalışma becerisini geliştirerek, öğrencilerinin yaşama hazırlanma işlevine olumlu katkılar sağlar.					
16). Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, coğrafya derslerinde öğrencilerin akademik başarısını artırıp üst düzey öğrenmelerini destekleyerek, öğrencilerin kendilerine olan güvenine yönelik olumlu katkılar yapar.					
17). Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, öğrencilerin başarılarını farklı yollarla gösterebilmeleri yönünde olumlu fırsatlar sunar.					
18). Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, öğrencilerin zamanı kullanma becerilerini geliştirir, birlikte çalışma alışkanlıklarına olumlu katkılar sağlar.					
19). Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği; öğrencilerin öğrenirken eğlenme, eğlenirken öğrenme, rekabet ve etik kurallara uyum konularında öğrenciye olumlu katkılar sağlar.					
20). Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği, Takım-Oyun-Turnuva tekniği ile karşılaştırıldığında coğrafya derslerinde uygulanabilmesi bakımından daha işlevseldir.					

E. TAKIM-OYUN-TURNUVA (TOT) TEKNİĞİNE YÖNELİK MADDELER	(1) Hiç katılmıyorum	(2) Katılmıyorum	(3) Kısmen Katılmıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Kesinlikle Katılıyorum
<i>Aşağıdaki her cümle sizin ilgili ifadeye ne kadar katıldığınızı ya da katılmadığınızı ölçmeye yöneliktir. Beş seçenekten birini (X) işaretleyiniz.</i>	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21). Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin coğrafya derslerine katılımını artırır.					
22). Takım-Oyun-Turnuva tekniği, coğrafya konularının öğretiminde kullanışlı bir yöntemdir.					
23). Takım-Oyun-Turnuva tekniğinin coğrafya derslerinde uygulanması, grup içinde çalışma becerisini geliştirerek, öğrencilerinin yaşama hazırlanma işlevine olumlu katkılar sağlar.					
24). Takım-Oyun-Turnuva tekniği, coğrafya derslerinde öğrencilerin akademik başarısını artırıp üst düzey öğrenmelerini destekleyerek, öğrencilerin kendilerine olan güvenine yönelik olumlu katkılar yapar.					
25). Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin başarılarını farklı yollarla gösterebilmeleri yönünde olumlu fırsatlar sunar.					
26). Takım-Oyun-Turnuva tekniği, öğrencilerin zamanı kullanma becerilerini geliştirir, birlikte çalışma alışkanlıklarına olumlu katkılar sağlar.					
27). Takım-Oyun-Turnuva tekniği; öğrencilerin öğrenirken eğlenme, eğlenirken öğrenme, rekabet ve etik kurallara uyum konularında öğrenciye olumlu katkılar sağlar.					
28). Takım-Oyun-Turnuva tekniği, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri tekniği ile karşılaştırıldığında coğrafya derslerinde uygulanabilmesi bakımından daha işlevseldir.					

Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

**İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YÖNTEMİ ve TEKNİKLERİNDEN
ÖĞRENCİ TAKIMLARI BAŞARI BÖLÜMLERİ (ÖTBB), TAKIM-OYUN-TURNUVA (TOT) TEKNİKLERİNE
YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU**

Bu görüşme formu, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümünde "coğrafya öğretmenlerinin işbirlikli öğretim yöntemi tekniklerinden öğrenci takımları başarı bölümleri ve takım oyun turnuva teknikleri hakkındaki düşünceleri" üzerine yürütülen yüksek lisans çalışmasının bir parçasıdır.

Çalışma, Tokat ilinde görevli coğrafya öğretmenleri ile yapılmaktadır. Çalışmada coğrafya öğretmenlerine, işbirlikli öğrenme yöntemlerinden "öğrenci takımları başarı bölümleri" tekniği ve "takım oyun turnuva" tekniğinin tanıtımı yapılarak, öğretmenlerden bu tekniklerin coğrafya konularının öğretimine yönelik yararlılığı hakkında görüşleri istenecektir.

Yapılan görüşmelerde gizlilik esasları gözetilerek, araştırma sonuçlarının raporlanması aşamasında görüşülen kişilerin kişisel bilgileri kesinlikle paylaşılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

Mevlûde CEVİZ
mevlude.ceviz@hotmail.com

KİŞİSEL BİLGİLER

Okul ve Türü: .....

Tarih: .... / .... / ....

Cinsiyeti:

Kadın [ ]

Erkek [ ]

Mezuniyetiniz:

Fen-Edebiyat Fakültesi [ ]

Eğitim Fakültesi [ ]

Pedagojik Formasyon Sertifikası:

Var [ ]

Yok [ ]

Eğitim Durumunuz:

Lisans [ ]

Yüksek Lisans [ ]

Doktora [ ]

Meslekteki Kıdem:

0-5 yıl [ ]

6-10 yıl [ ]

11-15 yıl [ ]

16-20 yıl [ ]

21-25 yıl [ ]

25 ve üzeri [ ]

GÖRÜŞME SORULARI

1. İşbirlikli öğrenme yöntemi hakkında bilgi sahibi misiniz?

- ☐ Derslerinizde hiç kullandınız mı?
- ☐ Eğer kullanıyorsanız, ne sıklıkta tercih ettiğiniz bir yöntem?
- ☐ Kullanmayı düşünür müsünüz?

2. İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? (*Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva özelinde de olabilir.*)

- Eğitimi ne şekilde aldınız? (*Üniversite eğitimi sırasında, KPSS vb. hazırlığı sırasında, Hizmet içi eğitim dahilindeki eğitimler vb. gibi*)

TANITIMIN ARDINDAN SORULACAK SORULAR

3. Yapılan tanıtımın ardından işbirlikli öğrenme yönteminin ve tekniklerinin (*Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva*) yararlılığı hakkında ne düşünüyorsunuz?

4. İşbirlikli öğrenme yönteminin ve tekniklerinin (*Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva*) coğrafya derslerine uygulanabilirliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir? Düşüncelerinizi;

- Yaş grubuna uygunluk,
- Sınıf disiplini,
- Zaman yönetimi,
- Müfredata uygunluk,
- Kazanımları gerçekleştirme vb. durumları da göz önünde bulundurarak ifade ediniz.

5. İlerleyen zamanda coğrafya derslerinizde, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva Tekniklerini kullanmayı düşünür müsünüz?

- Yapılan tanıtım ve bilgilendirmeler sizde yeni bir farkındalık yarattı mı?
- Katkı sağladı mı?
- İleride daha fazla bilgi sahibi olmayı / eğitim almayı düşünür müsünüz?

6. Size tanıtımı yapılan iki tekniği temel alarak düşündüğünüzde, işbirlikli öğrenme yöntem ve tekniklerinin coğrafya derslerinde uygulanmasında karşılaşılabilecek olası güçlükler sizce nelerdir? Bu doğrultuda işbirlikli öğrenme yönteminin genel bir değerlendirmesini yapınız.

7. Size tanıtımı yapılan işbirlikli öğrenme yöntem ve tekniklerinden, Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım-Oyun-Turnuva tekniklerini karşılaştırdığınızda, bu iki teknikten hangisinin coğrafya derslerinde uygulanmasının daha işlevsel olduğunu ve öğrenci grubunuz için daha ilgi çekici olacağını düşünüyorsunuz?

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-27001677-44-20263021
Konu : Anket Çalışma İzni

05/02/2021

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 14/10/2020 tarihli ve 27001677/44/14761436 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 05.02.2021 tarihli tutanağı.
d) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğünün 12.01.2021 tarih ve 2926 sayılı yazısı.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin ilgi (d) talebi gereği Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mevlüde CEVİZ Müdürlüğümüze bağlı ortaöğretim kurumlarında görevli Coğrafya öğretmenlerine yönelik "Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğretim Yöntemi Tekniklerinden Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım Oyun Turnuva Hakkındaki Düşünceleri" başlıklı tez çalışmasını uygulamak istenmektedir.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Mevlüde CEVİZ'in hazırlamış olduğu "Coğrafya Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğretim Yöntemi Tekniklerinden Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri ve Takım Oyun Turnuva Hakkındaki Düşünceleri" konulu bilimsel amaçlı anket çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı ortaöğretim kurumlarında görevli Coğrafya öğretmenlerine 15.02.2021-30.03.2021 tarihleri arasında uygulanma yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Murat KÜÇÜKALİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Remzi Oğuz YILMAZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

1-Tutanak

2-Tokat GOP. Ün. Rektörlüğü yazısı ve yazı ekleri

Adres : GOP Bulvarı 60100 Tokat/Merkez

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Adnan YÜCE Memur

Unvan : Memur

İnternet Adresi: www.meb.gov.tr

Faks: 3562141186

Telefon No : 0 (356) 214 10 17

E-Posta : stratejigelistirme60@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu e-rak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraki.org> meb.gov.tr adresinden: b771-057c-3bc4-b50f-2ac1 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

